

**FÖLDMŰVELÉSÜGYI MINISZTERIUM
AGRÁRPIACI FŐOSZTÁLY**

✉ 1860 Budapest, Pf. 1.
☎ 301-4000 Fax: 301-4702

A GYÜMÖLCS ÉS ZÖLDSÉGPIACHOZ KAPCSOLÓDÓ FENNTARTHATÓ MŰKÖDÉSI PROGRAMOKRA VONATKOZÓ

NEMZETI STRATÉGIA

Módosított

Készült: Budapest, 2017. augusztus

TARTALOMJEGYZÉK

1. A nemzeti stratégia időtartama.....	3
2. A helyzet elemzése erősségek és gyenge pontok, valamint fejlődési potenciál tekintetében, a kezelésére választott stratégia és a választott prioritások indoklása.	3
2.1. A helyzet elemzése	3
2.1.1. <i>A jelenlegi helyzet bemutatása</i>	3
A zöldség-gyümölcs termelői szervezetek bemutatása	5
2.1.2. <i>A gyümölcs- és zöldség termelés környezeti hatásai:</i>	13
2.2. Az erősségek kihasználására és a gyenge pontok kezelésére kiválasztott stratégia.....	15
2.2.1. <i>A magyar zöldség-gyümölcs ágazat és a termelői szervezetek stratégiai elemzése SWOT analízissel</i>	15
2.2.2. <i>A külső környezet adta lehetőségek és fenyegetések</i>	19
2.2.3. <i>A belső környezet: az ágazat erősségeinek, gyengeségeinek értékelése</i>	20
4. ábra.....	21
Teljesítmény-Fontosság mátrix	21
2.3 Célok	23
2.3.2. <i>Kapcsolat a vidékfejlesztési politikával</i>	45
2.4. Korábbi működési programokból származó hatások.....	28
3. A OPERATÍV programok célkitűzéseinek megvalósításánál alkalmazható intézkedéscsoportok illetve azok eszközei, teljesítménymutatók.....	33
3.1. Az összes vagy több tevékenységtípusra vonatkozó követelmények	42
3.2. A tevékenységtípusokkal kapcsolatban igényelt konkrét információk	47
4. A felelős illetékes hatóságok és szervek kijelölése	66
5. A nyomon követési és értékelési rendszerek leírása.....	66
5.1. Az operatív programok értékelése és a termelői szervezetek jelentési kötelezettségei	66
5.2. A nemzeti stratégia nyomon követése és értékelése.....	66

1. A NEMZETI STRATÉGIA IDŐTARTAMA

2013. január 1-től 2018. december 31-ig

2. A HELYZET ELEMZÉSE ERŐSSÉGEK ÉS GYENGE PONTOK, VALAMINT FEJLŐDÉSI POTENCIÁL TEKINTETÉBEN, A KEZELÉSÉRE VÁLASZTOTT STRATÉGIA ÉS A VÁLASZTOTT PRIORITÁSOK INDOKLÁSA.

2.1. A helyzet elemzése

2.1.1. A jelenlegi helyzet bemutatása

1. táblázat

Zöldség-gyümölcs termőterület alakulása Magyarországon az elmúlt 5 évben

Termékek	2006	2007	2008	2009	2010	2011*	Átlag '00-'10	Vált. '11/'10	Vált. '11/átlag	
	<i>hektár</i>						<i>%</i>			
Szabadföldi Paprika	3 000	2 300	1 530	1 400	1 200	1 150	2 812	-4,2%	-59,1%	
Fűszerpaprika	4 500	1 900	1 200	2 000	1 500	1 800	3 672	20,0%	-51,0%	
Szabadföldi Paradicsom	1 840	1 860	1 300	1 349	1 260	1 148	2 939	-8,9%	-60,9%	
Görögdinnye	5 700	7 200	7 000	6 500	5 900	4 800	7 709	-18,6%	-37,7%	
Sárgadinnye	1 100	1 040	845	750	700	510	876	-27,1%	-41,8%	
Fejes káposzta	1 560	1 800	1 900	1 800	1 800	2 717	1 569	50,9%	73,2%	
Kelkáposzta	510	700	600	550	550	450	596	-18,2%	-24,5%	
Karfiol és Brokkoli	1 080	1 100	1 000	1 080	1 100	650	1 036	-40,9%	-37,3%	
Sárgarépa	2 510	1 950	1 200	1 100	1 100	1 232	2 205	12,0%	-44,1%	
Gyökérpetrezselyem	2 460	1 250	1 000	1 100	1 100	1 930	1 868	75,5%	3,3%	
Pasztinák	240	150	120	130	100	153	210	53,0%	-27,1%	
Gumós zeller	310	300	300	320	340	380	297	11,8%	28,0%	
Cékla	210	200	220	240	250	230	268	-8,0%	-14,2%	
Torma	1 250	1 680	1 400	1 200	1 200	1 477	1 278	23,1%	15,6%	
Spárga	2 180	1 900	1 920	1 850	1 900	1 150	1 912	-39,5%	-39,8%	
Vöröshagyma	3 420	2 100	2 000	2 100	1 700	2 400	3 452	41,2%	-30,5%	
Fokhagyma	508	500	500	490	500	880	747	76,0%	17,8%	
Konzervuborka	550	650	550	610	700	600	1 714	-14,3%	-65,0%	
Zöldborsó	16 500	17 500	19 500	18 600	12 800	15 785	17 264	23,3%	-8,6%	
Csemegekukorica	31 000	33 000	31 000	22 000	18 000	31 200	28 938	73,3%	7,8%	
Bab	2 500	3 000	3 300	3 500	3 500	3 500	2 825	0,0%	23,9%	
Egyéb zöldségféle	1 030	950	1 100	1 100	1 000	1 400	990	40,0%	41,3%	
Szabadföldi zöldségfélék	83 958	83 030	79 485	69 769	58 200	75 542	85 179	29,8%	-11,3%	
Hajtatott Paprika	2 000	2 100	1 800	1 780	1 750	1 520	2 096	-13,1%	-27,5%	
Hajtatott Paradicsom	910	610	610	450	460	450	853	-2,2%	-47,2%	
Hajtatott Uborka	340	180	150	140	130	120	330	-7,7%	-63,6%	
Hajtatott Salátafélék	480	500	500	500	500	500	490	0,0%	1,9%	
Hajtatott Fejes káposzta	330	300	300	290	250	250	318	0,0%	-21,4%	
Kínai kel	130	300	330	373	310	330	201	6,5%	64,5%	
Egyéb káposztaféle	450	500	480	450	420	450	475	7,1%	-5,2%	
Egyéb hajtatott zöldség	745	780	358	260	255	300	593	17,6%	-49,4%	
Hajtatott zöldségfélék	5 385	5 270	4 528	4 243	4 075	3 920	5 355	-3,8%	-26,8%	
Zöldség összesen	89 343	88 300	84 013	74 012	62 275	79 462	90 534	27,6%	-12,2%	
Alma	39 750	37 803	35 120	35 500	35 200	27 990	38 319	-20,5%	-27,0%	
Körte	1 804	2 246	2 882	2 960	3 060	2 635	2 251	-13,9%	17,0%	
Cseresznye	980	1 239	1 640	1 790	2 050	2 220	1 287	8,3%	72,5%	
Meggy	7 540	8 766	10 210	10 450	13 960	13 825	9 217	-1,0%	50,0%	
Kajszi	4 585	4 650	5 160	5 220	5 250	4 470	4 967	-14,9%	-10,0%	
Őszibarack	5 996	6 236	5 756	5 710	5 420	4 870	6 141	-10,1%	-20,7%	
Szilva	5 230	5 540	5 080	5 050	7 210	7 405	5 631	2,7%	31,5%	

Termékek	2006	2007	2008	2009	2010	2011*	Átlag '00-'10	Vált. '11/'10	Vált. '11/átlag
	hektár						%		
Szamóca	435	430	498	514	512	556	461	8,6%	20,5%
Málna	1 042	971	931	911	865	615	1 098	-28,9%	-44,0%
Szeder	398	427	471	468	424	376	442	-11,3%	-15,0%
Egres	215	291	356	348	310	228	278	-26,5%	-18,0%
Ribiszke	980	969	1 230	1 170	1 210	1 420	1 220	17,4%	16,4%
Dió	2 160	2 665	2 935	3 120	5 120	5 390	2 713	5,3%	98,7%
Termesztett bodza	2 600	2 143	2 860	3 130	4 050	3 960	2 212	-2,2%	79,0%
Egyéb gyümölcsféle	1 675	1 980	2 115	2 356	2 389	2 930	1 641	22,6%	78,5%
Gyümölcs összesen	75 390	76 356	77 244	78 697	87 030	78 890	77 879	-9,4%	1,3%
Mindösszesen	164 733	164 656	161 257	152 709	149 305	158 352	168 229	6,1%	-5,9%

2. táblázat

Zöldség-gyümölcs termelés alakulása Magyarországon az elmúlt 5 évben

Termékek	2006	2007	2008	2009	2010	2011*	Átlag '00-'10	Vált. '11/'10	Vált. '11/átlag
	ezer tonna						%		
Szabadföldi Paprika	40,0	55,2	49,0	48,0	26,7	35,8	49,2	34,1%	-27,2%
Fűszerpaprika	32,0	9,5	10,6	15,0	6,8	14,4	26,7	111,8%	-46,0%
Szabadföldi Paradicsom	98,0	115,3	83,0	110,4	35,7	70,0	116,7	96,1%	-40,0%
Görögdinnye	152,0	153,0	215,5	174,0	110,6	178,0	174,2	60,9%	2,2%
Sárgadinnye	13,0	14,6	15,1	12,1	7,9	12,1	11,6	53,2%	4,1%
Fejes káposzta	44,0	57,6	58,8	51,6	43,9	64,5	50,0	46,9%	28,9%
Kelkáposzta	9,5	14,7	14,5	12,8	10,9	10,2	11,8	-6,4%	-13,4%
Karfiol és Brokkoli	16,2	15,6	15,5	16,8	14,5	11,7	16,6	-19,3%	-29,6%
Sárgarépa	68,0	72,4	54,4	56,0	50,4	62,1	68,0	23,2%	-8,7%
Gyökérpetrezselyem	42,0	37,5	31,1	34,0	30,6	53,2	41,0	73,9%	29,7%
Pasztinák	9,8	4,5	5,0	5,0	3,5	5,2	8,3	48,6%	-37,6%
Gumós zeller	10,8	10,5	12,0	12,5	10,6	13,2	10,2	24,5%	29,6%
Cékla	8,2	8,0	9,3	10,0	8,9	9,8	8,9	10,1%	9,6%
Torma	12,2	13,1	9,8	9,5	8,1	13,3	10,1	64,2%	31,9%
Spárga	3,2	3,3	3,4	3,8	2,7	3,1	3,3	14,8%	-5,0%
Vöröshagyma	95,0	63,0	61,1	54,2	39,5	60,2	86,6	52,4%	-30,5%
Fokhagyma	4,2	3,0	3,0	2,8	2,6	5,3	4,0	103,8%	31,5%
Konzervuborka	15,2	12,0	16,5	17,3	13,9	14,0	25,6	0,7%	-45,4%
Zöldborsó	80,0	96,3	115,2	106,0	53,8	85,3	82,5	58,6%	3,4%
Csemegekukorica	505,0	524,7	520,0	375,0	230,1	523,0	445,4	127,3%	17,4%
Bab	17,0	24,8	29,1	32,0	24,0	23,6	21,1	-1,7%	11,9%
Egyéb zöldségféle	14,4	14,3	17,4	18,0	13,1	19,6	14,2	49,6%	38,0%
Szabadföldi zöldségfélék	1 289,7	1 322,8	1 349,3	1 176,8	748,8	1 287,6	1 286,0	72,0%	0,1%
Hajtatott Paprika	150,0	173,0	144,0	145,0	128,3	151,3	163,3	17,9%	-7,3%
Hajtatott Paradicsom	101,6	132,2	130,0	107,5	98,9	99,0	106,1	0,1%	-6,7%
Hajtatott Uborka	51,0	29,5	20,0	21,2	17,7	22,1	49,2	24,9%	-55,1%
Hajtatott Salátafélék	33,0	35,0	34,0	35,0	31,5	34,7	32,5	10,2%	6,6%
Hajtatott Fejes káposzta	17,0	13,5	13,5	14,0	10,9	12,0	16,0	10,1%	-25,1%
Kínai kel	4,5	12,1	13,0	10,8	8,1	11,7	7,1	44,4%	63,9%
Egyéb káposztaféle	7,3	7,5	7,9	7,8	6,6	7,8	7,3	18,2%	7,3%
Egyéb hajtatott zöldség	27,7	19,5	18,1	13,8	11,5	14,6	23,3	27,0%	-37,3%
Hajtatott zöldségfélék	392,1	422,3	380,5	355,1	313,5	353,2	404,9	12,7%	-12,8%
Termesztett Csiperkegomba	19,9	19,2	21,0	18,0	19,4	22,5	25,6	16,0%	-12,2%
Termesztett Laskagomba	1,5	1,7	1,4	1,4	2,2	2,3	1,8	4,5%	26,0%
Egyéb Termesztett Gomba	0,2	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,0%	-3,5%
Termesztett Gombafélék	21,6	20,9	22,5	19,6	21,8	25,0	27,7	14,7%	-9,6%
Hajtatott zöldség és gomba	413,7	443,2	403,0	374,7	335,3	378,2	432,6	12,8%	-12,6%
Zöldség összesen	1 703,4	1 766,0	1 752,3	1 551,5	1 084,1	1 665,8	1 718,6	53,7%	-3,1%
Alma	488,0	214,0	583,0	545,0	488,4	300,1	522,6	-38,6%	-42,6%
Körte	38,5	11,3	39,7	40,1	35,5	21,1	33,0	-40,6%	-36,0%
Cseresznye	8,4	7,5	9,0	11,0	5,7	11,6	11,5	104,1%	1,4%

Termékek	2006	2007	2008	2009	2010	2011*	Átlag '00-'10	Vált. '11/'10	Vált. '11/átlag
	ezer tonna						%		
Meggy	63,2	51,3	80,6	73,0	62,6	59,8	57,1	-4,5%	4,7%
Kajszi	42,0	24,0	36,6	46,9	37,8	26,0	31,2	-31,2%	-16,6%
Őszibarack	69,8	48,5	61,8	65,0	62,6	39,0	53,5	-37,7%	-27,1%
Szilva	64,0	47,0	72,1	68,0	64,3	51,0	69,4	-20,7%	-26,5%
Szamóca	6,6	4,6	7,8	8,5	3,8	4,3	6,9	13,2%	-37,6%
Málna	11,5	6,9	8,9	7,8	3,7	2,1	9,9	-43,8%	-79,0%
Szeder	6,3	5,2	6,5	6,0	2,7	1,7	5,7	-37,0%	-70,4%
Egres	2,0	1,2	1,9	2,0	0,9	1,1	2,1	22,2%	-47,2%
Ribiszke	10,6	8,6	10,0	10,0	5,2	5,9	9,9	13,5%	-40,5%
Dió	6,0	3,5	6,5	7,2	6,1	6,5	5,5	6,6%	18,4%
Termesztett bodza	7,5	8,3	9,2	9,8	8,1	8,7	5,8	7,4%	50,9%
Egyéb gyümölcsféle	17,8	15,2	19,2	21,9	16,8	13,8	16,1	-18,0%	-14,5%
Gyümölcs összesen	824,4	441,9	933,6	922,2	804,2	552,7	827,1	-31,3%	-33,2%
Mindösszesen	2 527,8	2 207,9	2 685,9	2 473,7	1 888,3	2 218,5	2 545,7	17,5%	-12,9%

A zöldség-gyümölcs termelői szervezetek bemutatása

Az elmúlt tíz év során a gyümölcs- és zöldségágazat szembesült mind a piaci árak meghatározásában jelentős szerepet játszó, nagymértékben koncentrált kiskereskedelmi és diszkontláncoktól eredő erős nyomással, mind pedig a jobb minőséget viszonylag alacsony árakkal kombináló és gyorsan növekvő piaci részesedéssel rendelkező, harmadik országokból származó termékek támasztotta kíméletlen versennyel.

Magyarország természeti adottságai révén rendkívül alkalmas a zöldség-gyümölcs termesztésre. A vizsgált időszakban (2007–2011) a zöldség-gyümölcs termesztéssel hasznosított termőterület mérete 135–165 ezer hektár között mozgott (2010-ben 77 013 ha volt a gyümölcs- és 55 233 ha a zöldségtermesztés területe). A KSH AMÖ 2010. évi adatai szerint a zöldség-gyümölcs ágazat a mezőgazdaságilag művelt terület 3 százalékán az értékesített mezőgazdasági termékek termelési értékének közel 12 százalékát adta, ezen belül a zöldségtermelés 8,4 százalékot, a gyümölcstermelés pedig 3,6 százalékot képviselt. (A zöldség-gyümölcs ágazat és a TÉSZ-ek jellemző adatait az 1. táblázatban mutatjuk be).

3. táblázat

A zöldség-gyümölcs ágazat és a TÉSZ-ek termelési értékének változása (2004–2010)

MEGNEVEZÉS	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
A zöldség-gyümölcs ágazat termelési értéke (millió HUF)	259 613	151 012	182 558	178 733	216 676	201 578	195 934
TÉSZ-ek/TCS-k száma összesen	101	77	64	48*	48*	48*	45*
A TÉSZ-ek/TCS-k termelési értéke összesen (millió HUF)	26 188	23 548	28 717	29 477	39 107	36 842	38 243
- véglegesen elismert TÉSZ-ek termelési értéke (millió HUF)	10 489	9 048	10 518	11 338	16 386	32 510*	31 487
- TCS-k és előzetesen elismert TÉSZ-ek termelési értéke (millió HUF)	15 699	14 500	18 199	18 139	22 721	4 332	6 756
A TÉSZ-ek és TCS-k aránya a zöldség-gyümölcs ágazat termelési értékéből (%)	10,09	15,59	15,73	16,49	18,05	18,28	19,52
A TÉSZ-ek által lefedett terület (ha)	25 640	26 122	29 550	34 982	35 000	37 089	n..a.

Összes taglétszám (fő)	23 980	20 514	20 494	20 177	20 000	20 605	n.a.

* csak a TЭСZ-ek száma

**A TЭСZ-ek ЭTЭ-je azért nőtt ilyen nagymértékben, a TCS-ké pedig azért csökkent, mert 2008. IV. negyedében a korábbi TCS-k nagyobb része (36) megszerezte a végleges (TЭСZ) elismerést.

Forrás: Nemzeti Stratégia, 2008 kiegészítve a VM Agrárpiaci Főosztály által közölt adatokkal

Birtokviszonyok jellemzői a zöldség-gyümölcs ágazatban

A KSH adatai alapján a nyilvántartott 91 731 gyümölcstermelő gazdaság **99 százaléka egyéni gazdaságnak minősül**, ők művelték a termőterület mintegy 73 százalékát. A gyümölcstermelő gazdaságok átlagosan 0,84 ha-on folytatták tevékenységüket. Az **egyéni gazdaságok átlagos birtokmérete 0,62 ha, a társas gazdaságoké pedig 25 ha** volt. A gyümölcstermesztéssel foglalkozó egyéni gazdálkodók 89,39 százaléka, a társas vállalkozások 11,11 százaléka gazdálkodott 1 ha alatti területen. (2. és 4. táblázat) A zöldségtermeléssel foglalkozó 25 671 gazdaság 98 százaléka volt ebben az időszakban egyéni gazdaság, ők a zöldségtermő terület 56 százalékán termelnek. Átlagos birtokméretük 2,15 ha, ezen belül az egyéni gazdaságok átlaga 1,22 ha, a társas gazdaságoké 51,2 ha volt 2010-ben. A zöldség- és szamócatermelők esetében 1 ha alatti területen termelt az egyéni gazdálkodók 56,74 százaléka, a társas vállalkozóknak pedig 2,31 százaléka. (3. és 5. táblázat)

4. táblázat

Gyümölcstermelő gazdaságok megoszlása átlagterület és vállalkozási forma szerint

ÁTLAGOS TERÜLET (HA)	ÖSSZES GAZDASÁG (DB)	TÁRSAS GAZDASÁGOK		EGYÉNI GAZDASÁGOK	
		SZÁMA DB	MEGOSZLÁSA %	SZÁMA (DB)	MEGOSZLÁSA %
≤ 0,04	9 882	1	0,12	9 881	10,87
0,05–0,09	32 165	5	0,60	32 160	35,38
0,10–0,14	13 165	4	0,48	13 161	14,48
0,15–0,19	6 614	7	0,84	6 607	7,27
0,20–0,29	7 567	18	2,15	7 549	8,31
0,30–0,49	6 070	23	2,74	6 047	6,65
0,50–0,99	5 877	35	4,18	5 842	6,43
1,00–1,99	4 069	59	7,04	4 010	4,41
2,00–4,99	3 410	113	13,48	3 297	3,63
5,00–9,99	1 468	149	17,78	1 319	1,45
10,00–19,99	830	144	17,18	686	0,75
20,00–29,99	264	81	9,67	183	0,20
30,00 ≤	350	199	23,75	151	0,17
ÖSSZESEN	91 731	838	100,00%	90 893	100,00%

Forrás: ÁMÖ, 2010 adatai alapján saját szerkesztés

Zöldségtermelő gazdaságok megoszlása átlagterület és vállalkozási forma szerint

ÁTLAGOS TERÜLET (HA)	ÖSSZES GAZDASÁG (DB)	TÁRSAS GAZDASÁGOK		EGYÉNI GAZDASÁGOK	
		SZÁMA (DB)	MEGOSZLÁSA %	SZÁMA (DB)	MEGOSZLÁSA %
≤ 0,09	1 160	—	—	1 160	4,60
0,10–0,14	1 579	—	—	1 579	6,27
0,15–0,19	4 087	1	0,21	4 086	16,22
0,20–0,49	5 294	5	1,05	5 289	20,99
0,50–0,99	2 186	5	1,05	2 181	8,66
1,00–4,99	4 139	40	8,44	5 961	23,66
5,00–9,99	3 404	32	6,75	2 099	8,33
10,00–19,99	1 409	37	7,81	1 372	5,45
20,00–49,99	1 003	74	15,61	929	3,69
50,00–99,99	367	43	9,07	324	1,29
100,00–499,99	328	113	23,84	215	0,85
500,00–999,99	49	47	9,92	2	0,01
1000,00–2499,99	61	61	12,87	—	—
2500 ≤	16	16	3,38	—	—
ÖSSZESEN	25 671	474	100,00	25 197	100,00

Forrás: ÁMÖ, 2010 adatai alapján saját szerkesztés

Gyümölcstermelő gazdaságok által használt földterület megoszlása nagyságkategóriákként

ÁTLAGOS TERÜLET (HA)	A GAZDASÁGOK ÁLTAL HASZNÁLT TERÜLET (HA)	TÁRSAS GAZDASÁGOK		EGYÉNI GAZDASÁGOK	
		TERÜLET (HA)	MEGOSZLÁSA %	TERÜLET (HA)	MEGOSZLÁSA %
≤ 0,04	408	0	0,00	408	0,73
0,05–0,09	2 039	0	0,00	2 039	3,64
0,10–0,14	1 505	0	0,00	1 505	2,69
0,15–0,19	1 085	1	0,01	1 084	1,93
0,20–0,29	1 750	4	0,02	1 746	3,12
0,30–0,49	2 179	9	0,04	2 170	3,87
0,50–0,99	3 780	24	0,12	3 756	6,70
1,00–1,99	5 166	78	0,37	5 088	9,08
2,00–4,99	9 951	372	1,77	9 579	17,10
5,00–9,99	9 560	1 050	5,00	8 510	15,19
10,00–19,99	10 777	1 980	9,43	8 797	15,71
20,00–29,99	5 948	1 848	8,80	4 100	7,32
30,00 ≤	22 865	15 636	74,44	7 229	12,91
ÖSSZESEN	77 013	21 004	100,00	56 011	100,00

Forrás: ÁMÖ, 2010 adatai alapján saját szerkesztés

Zöldségtermelő gazdaságok által használt földterület megoszlása nagyságkategóriákként

ÁTLAGOS TERÜLET (HA)	A GAZDASÁGOK ÁLTAL HASZNÁLT TERÜLET (HA)	TÁRSAS GAZDASÁGOK		EGYÉNI GAZDASÁGOK	
		TERÜLET (HA)	MEGOSZLÁSA %	TERÜLET (HA)	MEGOSZLÁSA %
≤ 0,09	51	—	—	51	0,17
0,10–0,14	115	—	—	115	0,37
0,15–0,19	424	0	0,00	424	1,37
0,20–0,49	922	1	0,00	921	2,98
0,50–0,99	819	2	0,01	817	2,65
1,00–4,99	5991	73	0,30	5 817	18,85
5,00–9,99	4418	145	0,60	4 273	13,84
10,00–19,99	5045	317	1,31	4 728	15,32
20,00–49,99	6557	968	3,99	5 589	18,11
50,00–99,99	4 128	852	3,51	3 276	10,61
100,00–499,99	9 274	4 654	19,18	4 620	14,97
500,00–999,99	5 415	5 180	21,35	235	0,76
1000,00–2499,99	10 018	10 018	41,28	—	—
2500 ≤	2 056	2 056	8,47	—	—
ÖSSZESEN	55 233	24 267	100,00	30 866	100,00

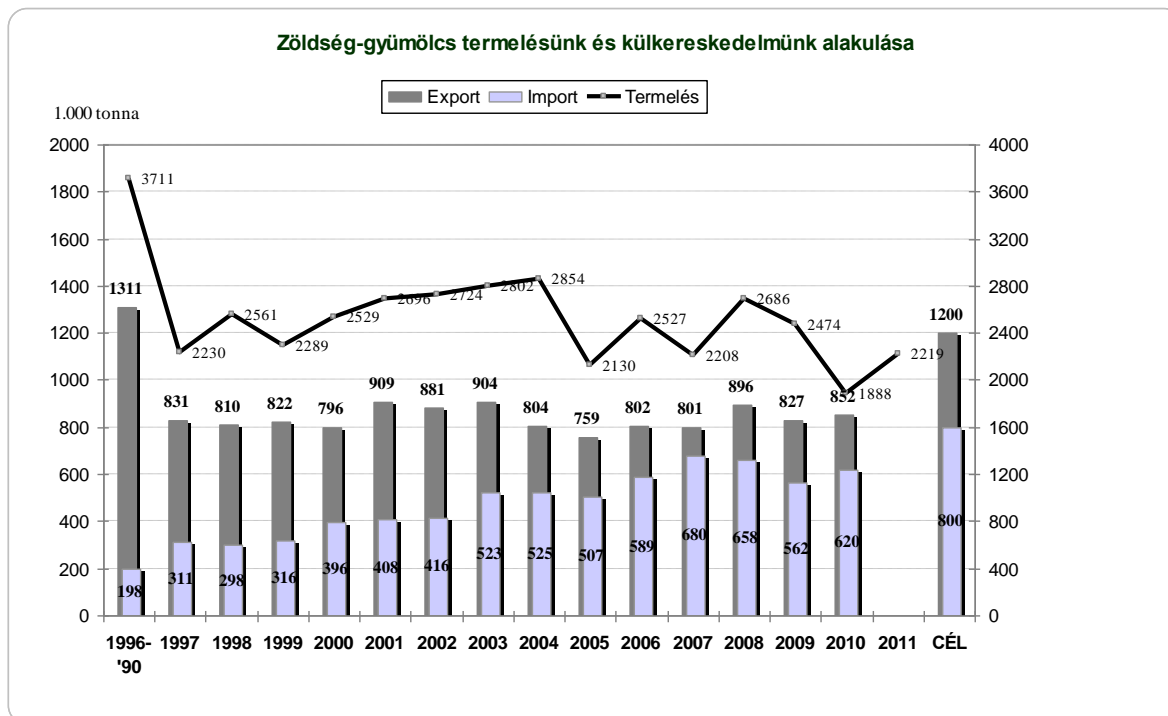
Forrás: ÁMÖ, 2010 adatai alapján saját szerkesztés

Miután az alacsony birtokméret kis termelési mennyiséget eredményez, a termelők piacra jutásának lehetőségei is korlátozottabbak, különösen az olyan magas koncentrátsági fokú piacon, mint amilyen a magyarországi élelmiszer-kiskereskedelem. Az egyéni gazdaságok esetében a birtokméret magas fajlagos költségeket eredményez, amely rontja a versenyképességet. Több más tényezővel együtt ennek az a következménye, hogy nincs elég pénz korszerű technológiák bevezetésére, a tárgyi eszközök pótlására, fejlesztésére. A kis birtokméretből fakadó hiányosság az is, hogy sok termelőnek nehézséget okoz megfelelő piaci információkhoz jutni, ennek hiányában pedig gyorsan reagálni a változásokhoz.

A zöldség-gyümölcs ágazat piaci viszonyainak jellemzői

Az ágazat szereplői jellemzően mikro-, kis- és közepes vállalkozások, ezért a sokkal koncentráltabb élelmiszer-kereskedelemmel és a feldolgozóiparral szemben viszonylag gyenge az alkupozíciójuk.

Külpiacok; A zöldség-gyümölcs ágazat által átlagosan évente megtermelt árualap és az exportra kerülő árumennyiség az európai uniós csatlakozás óta nem változott számottevően, ezzel szemben az import aránya évről évre növekedést mutatott. (1. ábra)

1. ábra: Zöldség-gyümölcs termelésünk és külkereskedelmünk alakulása

Forrás: FruitVeb, 2011

A megtermelt árualap és az export mennyisége 1997 és 2010 között érdemben nem változott, viszont az importált termékek mennyisége megduplázódott. (1. ábra) Az ágazat export-import egyenlege jelenleg még pozitív, de a belső fogyasztás egyre nagyobb része származik importból. Ma már nem csupán a déligyümölcsök vagy a választékbővítés céljából történő behozatal a jellemző, a kínálatban megjelentek azok a nálunk is nagy tömegben termesztett mérsékelt égövi gyümölcsök és zöldségek, amelyek jelentős versenytársává váltak a hazai kínálatnak.

Belföldi piacok; A zöldség-gyümölcs termelőinek a hazai piacokon is egyre erősödő versenyben kell megküzdeniük a fizetőképes keresletért. A megtermelt termékmennyiség mintegy fele kerül friss fogyasztásra, a többi terméket pedig a hazai élelmiszeripar dolgozza fel.

A zöldség- és gyümölcsfogyasztás alapvetően az adott évben megtermelt hazai zöldség és gyümölcs terméktömegének mennyiségétől és minőségétől függ, de befolyásolják olyan tényezők is, mint az adott termékből importált árumennyiség nagysága és árszínvonala. A fogyasztást a rendelkezésre álló reáljövedelem nagysága, valamint az adott termék ár- és jövedelemrugalmassága is nagymértékben befolyásolja. Az élelmiszerek az árak vagy a jövedelem változására általában rugalmatlan kereslettel reagálnak, mert ezeket az étkezési szokások erősen behatárolják. A reáljövedelem csökkenése, az emelkedő rezsiköltségek és élelmiszerárak, valamint a fogyasztási szerkezet változása miatt a magyar fogyasztók a zöldség-gyümölcs vásárlásakor is árérzékenyek. A minőség és az áru eredete csak akkor számít, ha az alacsony árral párosul. (GfK, 2010) A magyar vásárló számára a hipermarketek és a diszkontláncok árszínvonala olyan vonzerő, amelyet a hagyományos értékesítési csatornák egyéb előnyökkel (pl. a lakóhelyhez viszonyított közelség, családiasság kiszolgálás, az áru frissessége, megbízhatósága, a termőhely beazonosíthatósága stb.) nem tudnak ellensúlyozni.

A fizetőképes kereslet csökkenése a fogyasztók minőségi elvárásainak növekedésével párosul a zöldség-gyümölcs vásárlása esetén is. Ilyen igény az egyöntetű, egyenletes minőségű, válogatott, mosott, korszerűen és tetszetősen csomagolt, minőségbiztosítási tanúsítvánnyal ellátott nagy mennyiségű és egész évben kapható termékek biztosítása. Ezeket a fogyasztói igényeket a

kereskedelem a beszállítók felé közvetíti. Az egyre szigorodó követelményeknek sok magyarországi termelő nem tud eleget tenni, ezért kiszorul ebből az értékesítési csatornából. Megfigyelhető, hogy az áruházláncokban megszokott minőségi követelményeket a fogyasztók ma már más értékesítési csatornákon is elvárják. Ezért az áruvá készítés, a marketing eszközeinek alkalmazása megkerülhetetlen, azonban ezek olyan költségeket rónak az egyes termelőkre, amelyeket a kicsik nem tudnak vállalni.

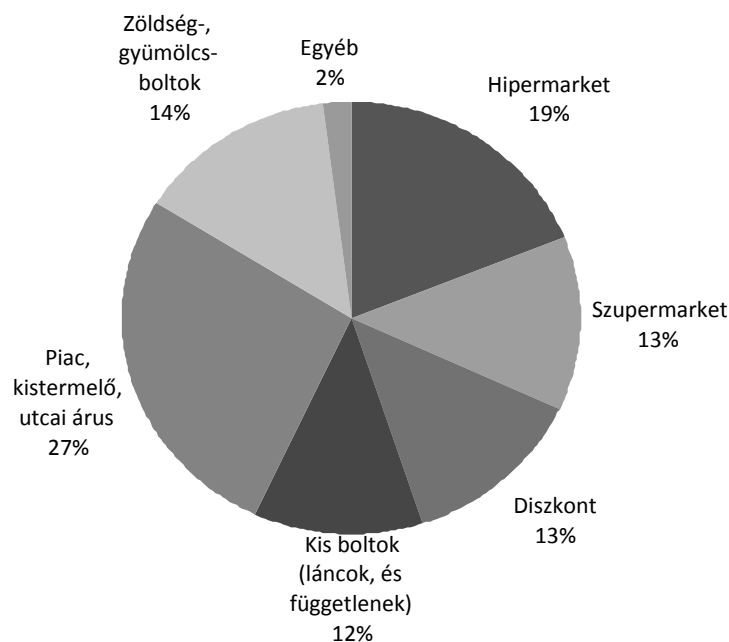
A hazai zöldség-gyümölcs kiskereskedelem közel fele ma már a nagy alapterületű bevásárlóközpontok, illetve a különböző diszkontláncok közvetítésével bonyolódik. Az élelmiszer-kereskedelem fogyasztókkal szembeni koncentrációjának mérésére alkalmas CR-5 index¹ értéke 2010-ben 68 volt, ami azt jelenti, hogy a piaci szerkezet aszimmetrikus oligopóliumnak tekinthető. A koncentráció mérésére alkalmas mutatószám a Herfindahl-index² is, melynek a 2010-es adatok alapján számított értéke szerint Magyarországon a piaci koncentráció közepes, az AcNielsen által mért adatok alapján $H = 1122,51$ volt. (Domján és Farkasné, 2011)

A beszerzési oldalon, a beszállítókkal szemben a koncentrációt tovább növelik azok a beszerzési társulások, amelyeket az élelmiszer-kiskereskedelmi vállalatok horizontális stratégiai partnerekként alakítottak meg. E társulások működtetésével a résztvevők összehangolják keresletüket, így alkupozíciójuk tovább javul a beszállítókkal szemben. A nagy volumenű árubeszerzéssel a fajlagos költségek csökkenését érik el. Az erőfölényük érvényesítésével a beszerzési árakat alacsonyan tudják tartani, valamint a marketing és a logisztika összehangolása is jelentős költségelőnyöket biztosít számukra. Ahogy azt a GfK Hungária a vásárlók megkérdezése alapján 2010-ben végzett kutatásának eredménye (2. ábra) is mutatja, a friss zöldség-gyümölcs forgalom közel fele bonyolódik a hiper- és szupermarketekben, illetve diszkontláncok közvetítésével, míg a hagyományos értékesítési csatornák forgalmának jelentősége csökken.

A kereskedelem koncentráltága így gyenge alkupozíciót eredményez az oda beszállító termelők számára, ezért a zöldség-gyümölcs ágazat termelői nagy részének létkérdés a kínálat koncentrálására hivatott szervezetekbe tömörülni.

¹ $CR-5 = \sum S_n$, ahol S_n az n -edik vállalat piaci részesedése. A CR-5 index a kereskedelem koncentrációját méri az első 5 élelmiszer-kereskedelmi cég piaci részesedése alapján.

² $H = \sum_{i=1}^n S_i^2$ ahol S_i – az i -edik vállalkozás piaci részesedése, n – a vizsgált sokaság egységeinek száma. Az index értéke 0 és 10 000 között szóródhat, 10 000-nél tiszta monopóliumról, 0-nál pedig tökéletesen versenyző piacról beszélhetünk. $H > 1800$ értéknél a piaci koncentráció magas. Ha a Herfindahl-index < 1000 , akkor a piaci koncentráció alacsony. $1000 < H < 1800$ közötti értéknél a piaci koncentráció közepes. Ekkor sem az erőfölény, sem annak hiánya nem igazolható.

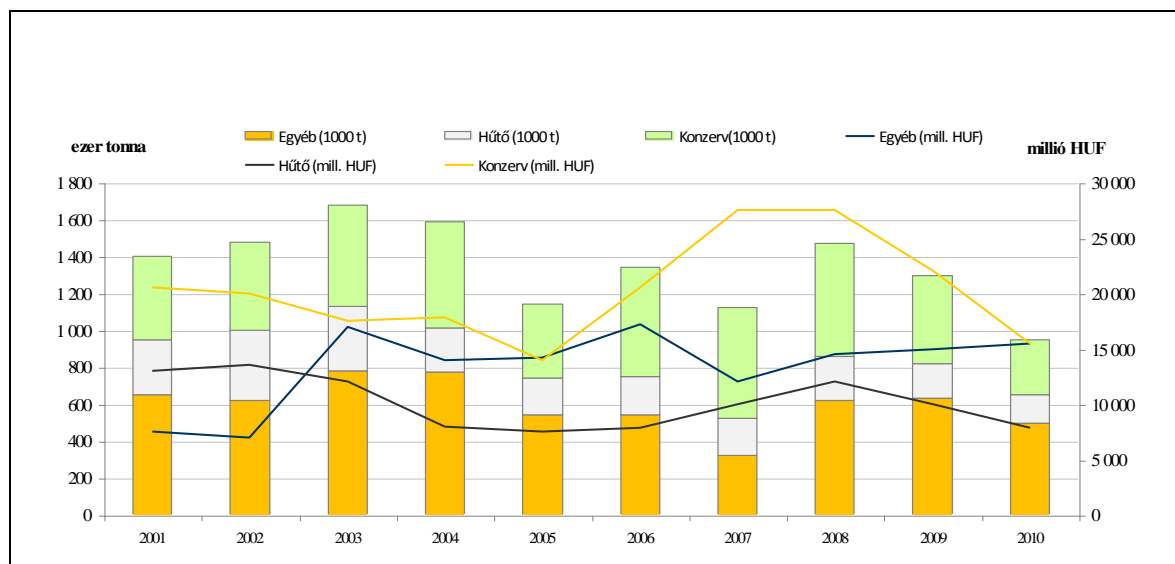
2. ábra: A zöldség-gyümölcs vásárlás alakulása bolttípusonként, 2010

Forrás: GfK Hungária, 2010 adatai alapján

A beszállításra képtelen termelők egy része (elsősorban a kis termelési volumennel rendelkezők) a hagyományos értékesítési utak kikerülésével igyekeznek elérni a fogyasztókat. A közvetlen értékesítésnek számos formája él egymás mellett. Vagy a termelő éri el a fogyasztót (piac, mozgóbolt, termelői bolt, házhozszállítás stb.), vagy pedig a fogyasztó keresi fel a termelőt („szedd magad” mozgalom, gazdaságban való értékesítés, táblaszéi értékesítés). Mindegyik megoldás közös vonása, hogy a közvetítők kikerülésével csökkennek a tranzakciós költségek, az így elért nyereségtöbbleten pedig a termelő és a vásárló osztozik. A közvetlen értékesítés eszközeként megjelent az internethasználat is, amely elsősorban a partnerek egymásra találásában, valamint az információhoz jutásban lehet nagy jelentőségű. A feldolgozott termékek esetében (gyümölcs- és ivólevelek, lekvárok, szárítmányok stb.) ez az értékesítési csatorna jelentősen bővíthet a jövőben. A zöldség- és gyümölcskereskedelem még mindig jelentős szereplői a nagybani piacok, amelyek a hazánkban megtermelt termékek közel egyharmadát, az import zöldség-gyümölcs forgalom mintegy 60-70 százalékát közvetítik. (FruitVeb, 2011)

Bár a multinacionális kereskedelmi láncok működésének köszönhetően szerepük változóban van, de azon termelők számára fontos piacot jelentenek, akik sem a kiskereskedelem, sem a feldolgozóipar beszállítói elvárásait nem tudják teljesíteni. A termelők a kereskedelemmel és a feldolgozóiparral szembeni pozíciójához hasonlóan itt is kiszolgáltatott helyzetben vannak. Szakértői becslések szerint az itt zajló zöldség-gyümölcs termékforgalom közel 40 százaléka feketén cserél gazdát, amely súlyos problémát jelent az ágazat számára. (Dudás, 2009)

A rendszerváltást követően a hazai élelmiszeripar jelentős változásokon esett át. Sajnos az elmúlt években komoly visszaesés tapasztalható ebben a szegmensben, így az iparág vállalatai egyre kevesebb alapanyagot képesek felvásárolni, amely csökkenő keresletet jelent a termelők számára. (3. ábra)

3. ábra: A feldolgozóipar nyersanyagigénye a feldolgozás iránya szerint

Forrás: FruitVeb, 2011

A TÉSZ-ek a feldolgozóipari vállalatok jelentős partnerei, az értékesített termékek termelési értékének évről évre növekvő hányadát ezen az értékesítési csatormán keresztül realizálták.

8. táblázat

A TÉSZ-ek által értékesített termékek mennyisége és annak megoszlása az értékesítés iránya szerint (2004–2011 között*)

AZ ÉRTÉKESÍTÉS IRÁNYA	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011**
Friss piacra értékesített (t)	6 407	6 442	8 116	8 477	11 522	21 210	21 570	16 788
A feldolgozóiparnak értékesített vagy TÉSZ által feldolgozott termékek (t)	1 637	2 606	2 402	2 861	3 628	11 258	9 918	11 346
Összes értékesítés (t)	8 044	9 048	10 518	11 338	15 150	32 468	31 488	28 134
A frisspiaci értékesítés részaránya az összesből (%)	79,65	71,20	77,16	74,77	76,05	65,33	68,50	59,67

* A 2004–2008-as adatok a TÉSZ-ekre és TCS-kre együttesen vonatkoznak

** Előzetes adatok

Forrás: VM Agrárpiaci Főosztály adatai alapján

A gyümölcs- és zöldségpiac közös szervezésének 1996-ban végrehajtott reformja óta a termelői szervezetek és működési programjaik a gyümölcs- és zöldségkínálat csoportosításának kulcsfontosságú elemei. A nemzetközi és a hazai tapasztalatok alapján is még mindig a termelői szervezetek a legeredményesebbek a nagymértékben koncentrált kiskereskedelmi és diszkontláncokkal való együttműködésben. Az FVM-nek továbbra is célja, hogy a termelői szerveződések minél nagyobb mértékben vállalják át a piac szervezését, a kereslet és a kínálat, valamint a termelők érdekeinek megfelelő képviselését, ezáltal is tovább javítva piaci alkupozíciójukat. A hatékonyság növelése érdekében egyes területeken tovább ösztönzi újabb termelői szerveződések létrejöttét, újabb termelő tagok beintegrálását, illetve a kisebb szervezetek ésszerű összeolvadását. A termelés hatékonyságának növelése érdekében a minisztérium továbbra is segítséget nyújt az ágazat szereplőinek tevékenységeihez. A magyar zöldség-gyümölcs termelés stratégiájában továbbra is első helyen szerepel a termelői szervezetek megerősítése, hiszen rajtuk keresztül növelhető az ágazat technikai és technológiai színvonala, létrehozható az ágazati szaktanácsadás. A termelői szervezetek igényei alapján létrejöhet a piaci szemléletű alkalmazott kutatás és szakemberképzés. Általuk erősíthető az östermelői tevékenység sajnálatosan alacsony szintű átláthatósága és kialakítható az ágazatspecifikus marketingtevékenység. A termelői szervezetek megerősödése nem csak az egyre növekvő friss piac fejlődését segítené, hanem a – jelenleg többségi külföldi tulajdonban lévő – feldolgozóipar érdekelttségét is növelnék a magyar termékek iránt.

2.1.2. A gyümölcs- és zöldség termelés környezeti hatásai:

Magyarország környezeti tényezői kiválóan alkalmasak a legjobb minőségű zöldség-gyümölcs előállításához.

A mezőgazdasági termelő tevékenység során, illetve a termelői szervezetek tevékenysége során azt a célkitűzést kell szem előtt tartani, amely alapján a környezet terhelését csökkentjük, miközben azt a gazdasági növekedéstől elválasztjuk.

A zöldség-gyümölcs termelés hatása a környezetünkre:

1. Üvegházhatás: a termelés üvegházhatást súlyosbító tevékenységei a növényvédelem, az áruszállításból és az erőgépek alkalmazásából származó káros kibocsátások.
2. Természet és biodiverzitás: a természeti környezet sokféleségére a növényvédelem (gyomirtás, kártevőirtás során a hasznos szervezet kiirtása), a műtrágyázás van a legnagyobb hatással.
3. Környezetünkre és egészségünkre a mezőgazdasági tevékenységek közül szintén a műtrágyázás, a kemikáliák túlzott használata van kihatással. A mezőgazdasági termelők felelőséggel tartoznak a társadalom többi tagjáért, ezért a megfelelő minőségű, vegyszermentes áru biztosítása illetve a környezetünk védelme részben a termelői társadalmon is múlik.
4. Életminőség: a munkavállalók alapvető joga, hogy rendezett körülmények között dolgozhassanak. A termelő társadalom felelősége, hogy munkavállalóit ne tegye ki fokozott veszélynek. Kapják meg a szükséges oktatásokat (munkavédelem, tűzvédelem) és a termeléshez kapcsolódó higiéniai és műszaki oktatásokat is.
5. Természeti erőforrásaink védelmében a mezőgazdasági termelés szempontjából az alábbi fontossági sorrend állítható fel: talaj, víz, levegő, természetes környezet, vidék. Ezek fenntartható használatát, a növényvédelem és termesztés helyes gyakorlásával lehet

megvalósítani, illetve a biológiai növényvédelem elterjesztésével lehet hatékonyabbá tenni.

6. Hulladéktermelődés: a veszélyes és egyéb hulladékok keletkezett mennyisége az elmúlt időszakban egyre nőtt. Problémát jelent az üres növényvédőszeres csomagolás szakszerű elhelyezése, illetve az zöldség-gyümölcs ágazatban az egyre kisebb kiszerelési egységek szükségessége miatt sokkal több csomagolóanyagot használnak fel. Ezek egyszer használatos anyagok, a többször használható göngyölegben még nem megoldott az áruk értékesítése.

A mezőgazdaságban különösen fontos, hogy a szennyezést annak forrásánál szüntessük meg.

Ebben a témában kulcsfontosságú a termelői szervezetek szerepe, hiszen a fenti területek mindegyikére hatékony intézkedéseket kell meghatározni, amelynek segítségével a kitűzött célt, a környezeti terhelés csökkentését, annak gazdasági növekedéstől való elválasztását eredményesen végrehajtsák.

Megoldások, melyekkel a részletezett káros hatások mértéke csökkenthető, lehetséges feladatok, intézkedések:

A termelési szakaszban jelentkező problémák mérséklésére a Vidékfejlesztési Program keretein belül, az agrár-környezetgazdálkodási intézkedés előírásai érvényesek. Az általános kötelezettségvállalás szerint

- a kölcsönös megfeleltetésből 1307/2013/EK rendelet 43. cikkében, és a IX. mellékletében rögzített éghajlat és a környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatok, betartása a gazdaság teljes területén,
- a tápanyag-gazdálkodásra, valamint a növényvédő szer használatra vonatkozó minimum követelményeket a gazdaság teljes területén be kell tartania,
- gazdálkodási napló vezetése a gazdaság teljes területére,

előírásoknak kell megfelelnie.

Az agrár-környezetgazdálkodás alapvető célja a fent említett (1, 2, 3, 5. pont) káros hatások kezelése, csökkentése, megelőzése. A programon belül több célprogram van, melyek még szigorúbb feltételeket határoznak meg. A termelői szervezet feladata, hogy tagjait segítse e követelmény rendszer megismertetésében, alkalmazásában.

A munkavállalók alkalmazási feltételeinek (4. pont) gyorsan változó jellegéből adódóan, a termelői szervezeteknek fel kell hívni termelőik figyelmét a változásokra: annak tartalmára, lehetséges megoldására, hatálybalépésének időpontjára vonatkozóan. Részt kell vennie a munkavédelem, a tűzvédelem, a higiénia előírásainak megfelelő oktatások szervezésében bonyolításában. Az eljárások, a tematika, a hivatalos teendők bemutatásával kell segíteniük a tagokat, feladat a munkavállaló hivatalos bejelentésének metodikájának bemutatása, alkalmi munkavállalók munkába állási szabályainak ismertetése. A foglalkoztatással kapcsolatos jelentések, azok tartalmára, határidejére vonatkozó adatokról történő tájékoztatás.

A hulladéktermelés (6. pont) tekintetében a termelői szervezeteknek abban kell feladatot vállalniuk, hogy a termelőknél keletkezett veszélyes hulladék elszállíttatásának megszervezésében rész vegyen. Másrészt az értékesítés megvalósítása érdekében végzett csomagolás közben használt anyagok mennyiségét a lehetőségekhez mérten csökkentse, lehetőleg többször használatos csomagolóanyag használatát preferálja. A csomagolóanyag alapanyagának megválasztásakor elsődleges szempont legyen, az újrahasznosított anyagokból készült, csomagolásra kiválóan alkalmas anyagok alkalmazása.

2.2. Az erősségek kihasználására és a gyenge pontok kezelésére kiválasztott stratégia

2.2.1. A magyar zöldség-gyümölcs ágazat és a termelői szervezetek stratégiai elemzése SWOT analízissel

Annak érdekében, hogy a stratégiai célokat, feladatokat helyesen határozzuk meg, elvégeztük a SWOT analízist. Ez az elemzés röviden mutatja be azokat az előnyöket, hátrányokat, amelyek a termelői szerveződések jelenlegi helyzetéből következnek. Valamint felvázoljuk azokat a külső lehetőségeket és veszélyeket, amelyekkel a termelői szervezeteknek, saját tevékenységüktől függetlenül számolniuk kell. A SWOT analízis eredményeire alapozva meghatározzuk a termelői szervezetek célkitűzéseit. A célkitűzés egy röviden megfogalmazott, a termelői szervezetek tevékenységére vonatkozó összefoglalás.

A zöldség-gyümölcs ágazat és ezen belül is a termelői szervezetek erősségeit és gyengeségeit állítottuk szembe a környezet adta lehetőségekkel és veszélyekkel, majd a találkozási pontok alapján stratégiai akciókat fogalmaztunk meg.

A stratégiai célok, feladatok helyes meghatározása érdekében az alábbi SWOT analízis adja meg a zöldség-gyümölcs ágazat kiindulási állapotát. Az ágazat erősségei és gyengeségei állnak szemben a környezet adta lehetőségekkel és veszélyekkel, majd a találkozási pontok alapján stratégiai akciók kerülnek megfogalmazásra.

Elkészítését egy részletes helyzetértékelés tapasztalataira valamint az ágazatban tevékenykedő szakemberekkel folytatott konzultáció tette lehetővé;

A zöldség-gyümölcs ágazat tekintetében a válaszadók legfontosabb **erősségének** a meglévő menedzsment-szakértelmet és a termelőeszközökkel való ellátottságot tartották, ami szakértelemmel és innovációs képességgel párosul. A földrajzi adottságok kihasználását lehetővé tevő logisztikai felkészültséget is megfelelőnek ítélték. A tárgyi eszközállomány fejlesztésére kapott támogatások jelentősen hozzájárultak a fejlődéshez, bár nem minden esetben sikerült kihasználni az így létrejött kapacitásokat.

A megkérdezettek a **gyengeségek** tekintetében az általános tökehiányt, az öntözött területek alacsony arányát, a kis termelési kapacitással rendelkező termelők magas arányát, az ebből fakadó versenyképességi problémákat (termelési költségek viszonylag magasak, és alacsony a jövedelemtermelő képesség) említették. Az alkalmazott technológiák színvonala változó, ennek következtében hullámszerű a termésátlagok és kiegyenlítetlen az előállított termékek minősége. A marketingtevékenységet sem tekintették elég hatékonynak és színvonalasnak a válaszadók.

Az ágazat **lehetőségeit** vizsgálva a megkérdezettek az európai uniós támogatások kihasználását és a belföldi, illetve az exportpiacok bővülési lehetőségét értékelték a legfontosabbnak, melynek hatásos eszköze lehet a feldolgozottsági szint emelése vagy a magas minőségű, márkázott termékek arányának növelése.

A **fenyegetések** tekintetében az agrárolló nyílása, az EU-s támogatások elmaradása vagy csökkenése, a válság elmélyülése és a piaci alkupozíció további romlása került azonosításra. A hitelhez jutási problémák is jelentősek, ezek a beruházás-finanszírozást és a rövid távú forgóeszköz-hitelezést is érintik. A gyakori jogszabályváltozások és a helyenkénti túlszabályozás pedig a hosszú távú tervezést nehezíti.

SWOT analízis

ERŐSSÉGEK		GYENGESÉGEK	
Áru előállítás	1. Termesztési hagyomány, szakértelem (évszázados hagyományokon alapuló) 2. Kedvező ökológiai-, klimatikus adottságok, vízkészlet 3. Termál energia kincs 4. Korszerű fajták és technológiák kínálata 5. Feldolgozó technológia megléte, bővíthetősége 6. Hagyományos termesztési és feldolgozó technológiai megléte	7. Az ágazati kutatás és független szaktanácsadás hiánya 8. Az öntözött termelés, a korszerű termesztő berendezések és technikák alacsony aránya miatt heterogén technológiai színvonal és hullámzó termésátlagok 9. Nagy méret és jövedelmezőség különbségek a termelők között ● Alacsony tőkeerő, versenyképesség és jövedelmezőség	
Kereskedelem	● Kiváló minőségű prémium termékek (fajták és technológiák) ● Export piacok közelsége, kiváló logisztikai adottságok	● A posztharvest technológia és logisztikai hiányosságok miatt alacsony a megfelelő osztályozottságú és csomagolt áru aránya ● Alacsony a termelői szervezetek vonzóképesége ● Az árukonzentráció hiánya és az értékesítés szervezetlensége, nem prognosztizálható árbevétel tervezés (beszállítói szerződések hiánya miatt) ● Általános árualaphiány ● Gyenge marketingtevékenység ● Multinacionális kiskereskedelmi cégek erőfölénye ●	
Ágazat	● Szakmai szervezetek megléte ● TÉSZ hálózat megléte, a működési tapasztalatok elterjesztésének, átadásának lehetősége	● Megbízható információk, statisztika hiánya ● Megfizethető hitelek hiánya ● Gyenge és nem teljes körű minőség-ellenőrzés	
LEHETŐSÉGEK		VESZÉLYEK	
Áru előállítás	● Termál- és bioenergia adottságok kihasználása ● A termőalapok fejlesztése korszerű termesztéstechnológiai elemek bevezetése ● Alacsonyabb vegyszerterhelés és környezetkímélő technológiák elterjesztése ● Termelői tulajdonú feldolgozóüzemek létrehozása ● Termékkála bővítése	● Technológiai fejlesztések elmaradása ● A feldolgozók áttelepülése más országokba ● Az inputanyag és energiaköltségek növekedése, a jövedelmezőség további csökkenése ● A termesztésben használt engedélyezett növényvédő szerek hiánya ● Klimatikus viszonyok változása (szélsőséges időjárás, gyakori aszály)	
Kereskedelem	● Növelhető az export és a belső fogyasztás ● Védjegyek használata, márkázás és termékpromóció ● Új piacok, piaci szegmensek megszerzése / kiépítése ● Csomagolás és osztályozás fejlesztése, a teljes hűtlánc megeremtetése ● Termelők szervezettségének növelése, erős szervezetek	● Tovább növekvő import ● Tisztességtelen piaci magatartás folytatása, feketegazdaság ● Növekvő verseny és új versenytársak belépése, piacvesztés ● Árérzékeny fogyasztók, nem kellően tudatos fogyasztók ● Hazainál olcsóbb importtermékek nagy volumenben való megjelenése ● Új versenytársak megjelenése a piacon	
Ágazat	● Egyszerűsített, termelői adózás bevezetése ● Hatékonyabb minőség-ellenőrző rendszer ● Az idénymunka foglalkoztatás feltételeinek javítása ● Kötelező adatszolgáltatás a teljes élelmiszerláncon belül ● Szakmaközi szervezeti tevékenység erősítése	● Gazdasági válság, alacsony fizetőképes kereslet ● Csökkenő támogatási források rossz hasznosulási hatékonysággal ● Finanszírozási problémák ● Feldolgozóipar alapanyag-felvevő képessége tovább csökken ● Magas a feketegazdaság aránya ● Kedvezőtlen adópolitika, őstermelői rendszer, bürokrácia	

A válaszadók a TЭСZ-ek legfontosabb **erősségének** a meglévő menedzsment-szakértelmet, a termelőeszközökkel való jó ellátottságot, valamint a logisztikai felkészültséget ítélték, így megállapíthatjuk, hogy a tárgyi eszközállomány fejlesztésére kapott támogatások jól hasznosultak a vizsgált időszakban.

A **gyengeségek** között kiemelkedő problémaként említették a tőkehiányt, valamint a tagok eltérő

gazdasági helyzetéből fakadó feszültségeket. A rendszerváltás óta viszonylag nagyobb területen gazdálkodók esetében ugyanis kevésbé jellemzőek a likviditási problémák, ők inkább a támogatások elérése és az értékesítési csatornához jutás miatt csatlakoznak a TЭСZ-hez. A kis területen gazdálkodók viszont napi pénzügyi gondokkal küzdenek, nekik az is nagy segítség, hogy az inputok finanszírozásában segíti őket a TЭСZ. A feszültségek mentén felmerült javaslat, hogy a kisebb termelő esetében más típusú szövetkezésre és támogatási rendszerre lenne szükség. A marketing területén is jelentős hiányosságok mutatkoznak, melyek az alábbi területekre tagozódnak:

- Alacsony a megfelelő osztályozottságú és csomagolt áru aránya.
- Az árak a hosszú távú beszállítói szerződések hiányában nem tervezhetőek és évenként hektikusan változnak.
- Az TЭСZ-ek friss zöldség-gyümölcs értékesítése csökken, az ipari alapanyagként történő beszállítás részaránya pedig nő.
- A marketingkommunikációt javítani kell a belföldi fogyasztás arányának növelése érdekében.
- A TЭСZ-ek közötti marketing-együttműködés gyengeségei.

Az ágazat egészére, de a TЭСZ-ek közötti marketing-együttműködésre is hat az ágazatban általánosnak tekinthető bizalomhiány. Ezen változtatni kell, mert a felvevőpiacok koncentrátsága kikényszeríti, hogy a kereskedelmi láncok beszerzési központjainak ellensúlyozására kereskedőházként működő másodlagos TЭСZ-ek jöjjenek létre, amelyeket nem termelők, hanem a professzionális eszközöket alkalmazó kereskedelmi szakemberek irányítanak és működtetnek.

A vizsgálat rámutatott arra is, hogy a taggá válást vonzóbbá kell tenni, ezért javítani kell a bizalmi szintet, és ki kell küszöbölni a rendszer gyenge pontjait kihasználó potyautasság jelenségét. A megkérdezettek szerint még mindig nincs elég eszköz a szabályokat súlyosan megsértőkkel szemben, pedig ez igen fontos lenne a bizalom erősítése érdekében. A tagok központi adatbázisának hiánya miatt a kizárt tagok könnyedén visszaléphetnek a rendszerbe, előfordul a kettős tagság, valamint a csak a pályázati pontok érdekében létesített tagsági jogviszony létesítése is. Javasoljuk, hogy a becsületesen dolgozó TЭСZ-tagokat honorálja az állam azzal, hogy előnyöket biztosít számukra a pályázatokon való részvétel vagy a támogatások elérése területén. Létre kell hozni egy olyan integrált informatikai rendszert is, amely segíti a tagok nyilvántartását, tevékenységük nyomon követését, valamint az adminisztratív feladatokat is támogatja.

Szintén fontos megemlíteni, hogy az ágazatban dolgozók átlagéletkora 50 év felett van, ezért gyengeségnek tekinthetjük az elkötelezett, jól képzett szakember-utánpótlás hiányát, akik nem csupán szaktudással, hanem a szakma iránti elkötelezettséggel is rendelkeznek. Itt az oktatási rendszernek is felelőssége és szerepe van abban, hogy a jövőbeni szakemberekkel megismertesse az együttműködés gazdasági és társadalmi előnyeit egyaránt.

A szaktanácsadással kapcsolatosan többen a gyengeségek közé sorolták, hogy nehéz olyan független szaktanácsadót találni, akinek gyakorlati és elméleti tudása egyaránt megfelel az elvárásoknak. A képzési rendszer kritikájaként hangzott el, hogy az egyetemokről kikerülő szakemberek tudása nem korszerű, illetve elkötelezettségükkel, a munkához való hozzáállásukkal is sok a negatív tapasztalat. A másodlagos szerveződések létjogosultságát és szerepét a szaktanácsadásban nagyon jónak ítélték, a TЭСZ-ЭСZ munkáját a megkérdezettek mindegyike igen hasznosnak látta.

A **lehetőségek** esetében a TЭСZ-ek előnye, hogy szakértelmük és pályázatok írásában meglévő tapasztalataik segítségével könnyebben érnek el olyan támogatásokat, amelyeket az ágazat más szereplői nem. Szintén komoly lehetőség, hogy a kínálat koncentrálsága révén a termelő tagok olyan piacokon is értékesíteni tudják termékeiket, amelyeken egyedül nem lennének képesek megjelenni.

Jelentős előny az is, hogy az inputok áremelkedését a nagy tételben vásárló TЭСZ-ek könnyebben kivédhetik, mint az ágazat más szereplői, ezzel is előnyt biztosíthatnak a tagok számára.

A **fenyegetések** tekintetében az agráröllő további nyílása, az EU-s támogatások elmaradása vagy csökkenése, a gazdasági válság elmélyülése és a piaci alkupozíció további romlása egyaránt említésre került. Jelentős fenyegetettség, hogy igen nehéz hitelhez jutni, ami nemcsak a megfizethető beruházás-finanszírozást érinti, hanem a rövid távú forgóeszköz-hitelezést is. A tőkeszegénység miatt a kisebb tőkeerővel rendelkező termelők védtelenebbek a feketekereskedelem kihívásaival szemben is, mert az azonnali készpénzben történő fizetés a tagok egy része számára visszautasíthatatlanul vonzó ajánlatot jelent a TЭСZ-ek nyújtotta fizetési feltételekhez viszonyítva. A TЭСZ-ek esetében a feketegazdaság jelenléte sokkal jelentősebb anyagi és morális kockázatot jelent, mint az ágazat egészében, ugyanis a szervezetek szabálykövető magatartásukkal jelentős versenyhátrányt szenvednek el a szabályokat be nem tartókkal szemben. Ez nem teszi vonzóvá a TЭСZ-eket annak ellenére sem, hogy a tagsági jogviszony más előnyökkel is jár. A vizsgálat megmutatta, hogy a megkérdezettek pozitív diszkriminációt és a szabálysértőkkel szembeni jogi fellépés szigorítását várják a jogalkotóktól annak érdekében, hogy a szabályokat betartók ne kerüljenek versenyhátrányba a csalókkal szemben.

Az áfarendszer változásai is jelentős likviditási problémát okoznak a TЭСZ-ek mindennapjaiban, ugyanúgy, mint a foglalkoztatást érintő különféle jogszabályi változások. Az interjúk során sokan említették, hogy a jelenlegi adórendszer jelentős versenyhátrányt jelent a TЭСZ-ek számára, mert a törvényes értékesítés helyett/mellett igen sokan kihasználják az őstermelői rendszer adta lehetőségeket, valamint a számla nélküli értékesítés, a 27 százalékos áfa eltitkolása is igen vonzó lehetőség a gyors és adómentes jövedelemszerzésre. Az adórendszer anomáliái mellett a túlzottan bürokratikus, lassú és rugalmatlan pályázati rendszert és hivatali ügyintézését (pl. vízjogi engedélyeztetés), valamint a gyakran változó és ezáltal nehezen kiszámítható támogatási rendszert is a fenyegetések között említették. (Kérték például azt is, hogy a kárenyhítő juttatások kifizetéséről hamarabb döntsenek.) Az interjúk során a jogi környezet változását két kiemelt területen is említették:

- **Az adórendszer átalakítása.** Ezzel kapcsolatosan szinte minden megkérdezett kitért az őstermelői rendszer anomáliáira, illetve az **áfarendszer átalakításának szükségességére**. Ez utóbbi a megkérdezettek egy kisebb csoportja által javasolt fordított áfa rendszerének bevezetésére irányult, másrészt pedig a 27 százalékos áfakulcs csökkentését javasolták. Ez utóbbit szinte minden megkérdezett mint a versenyképességüket súlyosan érintő kérdést említette. Ezzel és a pályázati rendszerrel kapcsolatban is igen fontos lehetőségként említették az adminisztrációs terhek csökkentését.
- **Az idénymunka rugalmasabb szabályozására és a szabályozás egyszerűsítésére** vonatkozik (pl. napi munkavégzés időtartamának szabályozása).

Az ágazat és a TЭСZ-ek működését a két SWOT analízis összevetésével elemeztük. Ennek főbb megállapításai az alábbiak:

Az **erőségek** terén lényeges különbség, hogy a TЭСZ-ek együttműködés iránt elkötelezett szakértőmenedzsmenttel rendelkeznek. Jellemző a fejlett, korszerű technológiák ismerete és a környezettudatosság is. A támogatások lehetővé tették a technológia fejlesztését, így sok beruházás valósult meg a TЭСZ-ekben, ez előnyt jelent az ágazat más szereplőivel szemben. A minőségbiztosítási rendszerek teljes körű alkalmazása az élelmiszer biztonságos termelésére érzékeny piacokon jelent a szervezetek számára versenyelőnyt. Az újdonságok, innovatív megoldások alkalmazása nem csupán a termeléstechológia területén, hanem a piaci munkában is előnye a TЭСZ-eknek. Logisztikai fejlesztéseik segítik a termelő tagok árualapjainak koncentrációját

és piacra juttatását. A foglalkoztatásban betöltött szerepük a termelésben és a termelőüzemi feldolgozásban, illetve az áruvá készítésben is számottevő. A szervezetségből fakadó előny az is, hogy finanszírozási problémák esetén a TЭСZ-ek pénzügyi eszközökkel segíthetik tagjaikat az átmeneti problémák leküzdésében.

A **lehetőségek** esetében a TЭСZ-ek előnye, hogy felkészültségük és tapasztalataik segítségével könnyebben érnek el olyan támogatásokat, amelyeket az ágazat más szereplői nem tudnak megpályázni. A kínálat koncentrációja révén a tagok olyan piacokon is meg tudnak jelenni termékeikkel, amelyeken az ágazat nem TЭСZ-tag szereplői nem. Igaz, a TЭСZ-en kívüli nagyobb termelők egyéni kapcsolatrendszerük segítségével megtalálják piacaikat, de az ágazat termelőinek nagyobb hányadát jelentő kisebb termelők egyedül nem tudnak érvényesülni a piacon. Pozitívum az is, hogy az inputok áremelkedését a nagy tételben vásárló TЭСZ-ek könnyebben kivédhetik, mint az ágazat más szereplői, ezzel is előnyt biztosíthatnak a tagok számára.

Az ágazat egészéhez viszonyítva a TЭСZ-ek külön **gyengeségének** tekinthető, hogy a rendszer működtetése bürokratikusabb, a rendelkezésre álló pénzügyi források elérése bonyolult szabályokhoz kötött. Ez rugalmatlanabbá teszi a TЭСZ-eket az ágazat nem szervezett szereplőivel szemben, és jelentősen megnehezíti rugalmas alkalmazkodásukat. A TЭСZ-ek sajátos gyengesége az is, hogy a szervezetek kereteit erősen feszíti a nagyobb és kisebb volumenben termelők közötti érdekellentét. Az ágazat egészére is jellemző ez a kettősség, de a két szegmens között csak a TЭСZ-ekben van ilyen erős ellentét, ugyanis a szervezeteken kívüli termelőknek nem kell összehangolniuk érdekeiket és tevékenységüket.

A gyengeségek jó része kapcsolódik azokhoz a **fenyegetésekhez** is, amelyek ugyan az egész ágazatra is jellemzőek, de ezeket a TЭСZ-ek egyáltalán nem vagy csak sokkal nehezebben tudják kivédeni. (Ilyen pl. a feketekereskedelem magas aránya, az adórendszer anomáliái stb.) A TЭСZ-ek esetében a feketegazdaság jelenléte sokkal jelentősebb anyagi és morális kockázatot jelent, mint az ágazat egészében, mert a szervezetek szabálykövető magatartásukkal jelentős versenyhátrányt szenvednek el a szabályokat be nem tartókkal szemben. Ez nem teszi vonzóvá a TЭСZ-eket annak ellenére sem, hogy a tagsági jogviszony más előnyökkel is jár. A vizsgálat megmutatta, hogy a megkérdezettek pozitív diszkriminációt és a szabálysértőkkel szembeni jogi fellépés szigorítását várják a jogalkotóktól annak érdekében, hogy a szabályokat betartók ne kerüljenek versenyhátrányba a csalókkal szemben. Vizsgálataink azt mutatják, hogy a TЭСZ-tagok mindaddig hátrányban lesznek ezeken a területeken, amíg a gazdaság, ezen belül a zöldség-gyümölcs ágazat piaci viszonyainak kifehéritése nem történik meg.

2.2.2. A külső környezet adta lehetőségek és fenyegetések

10. táblázat

	A környezet adta lehetőségek	Szükséges akciók	Szükséges erősségek
Árue lőállí tás	● Termál- és bioenergia adottságok kihasználása	A termálenergia hasznosítás ösztönzése, szabályozás felülvizsgálata	Kiemelt támogatások és preferenciák a termálenergiára alapuló fejlesztésekhez
	● A termőalapok fejlesztése korszerű természetstechnológiai elemek bevezetésével	Kiemelt ágazati fejlesztési programok indítása	Ágazati K+F+I és képzési tevékenységek
	● Alacsonyabb vegyszerterhelés és környezetkímélő technológiák elterjesztése	Az integrált és biotermesztés ösztönzése	Ágazati K+F+I és képzési tevékenységek
	● Termelői tulajdonú feldolgozóüzemek létrehozása	Meglévő kapacitások megvásárlása és új feldolgozók építése termelői tulajdonú szervezésben	Állami szerepvállalással és garanciákkal biztosított finanszírozási háttér
	● Termékskála bővítése	Új fajok és fajták termesztésbe vonása, újjáélesztése	Ágazati K+F+I és képzési tevékenységek
Kere sked elem	● Az export és a belső fogyasztás növelése	Zöldség-gyümölcs fogyasztásösztönző és termékmarketing programok	Ágazati marketing büdzsé, szakmaközi megállapodások kiterjesztése

	Új piacok, piaci szegmensek megszerzése / kiépítése	Piacutatás, új termékek fejlesztése és gyártása	Innovációs készség és pénzügyi háttér
	Csomagolás és osztályozás fejlesztése, a teljes hűtlánc megteremtése	Áruvá-készítési fejlesztések	Kiemelt támogatások és finanszírozási lehetőségek a postharvest fejlesztésekhez
	Termelők szervezettségének növelése, erős szervezetek	További termelők és termékek bevonása a termelői szervezetekbe	Jelentős támogatási, pénzügyi és adózási előnyök a termelői szervezeti tagoknak
Ágazat	Egyszerűsített termelői adózás bevezetése	A mezőgazdasági termelők adózási rendszerének átalakítása	Megfelelően alátámasztott gazdasági mutatók
	Hatékonyabb minőségellenőrző rendszer	Integrált minőségellenőrzési rendszer kiépítése és a minőség-ellenőrzés megerősítése	Jó humán és eszköz ellátottságú minőségellenőrzés
	Az idénymunka foglalkoztatás feltételeinek javítása	Az idénymunka adminisztrációjának további csökkentése	Az agrárium sajátosságait figyelembe vevő foglalkoztatási szabályozás
	Kötelező adatszolgáltatás a teljes élelmiszerláncban belül	Az adatszolgáltatás rendeleti szintű szabályozása	Hatékony kormányzati és szakmaközi együttműködés
	Szakmaközi szervezeti tevékenység erősítése	Szakmaközi megállapodások kiterjesztése	Nemzeti jogszabályi háttér

11. táblázat

A környezet fenyegetései		Szükséges akciók	Szükséges erősségek
Áruelőkészítés	Technológiai fejlesztések elmaradása	Hosszútávú, kiemelt ágazati fejlesztési programok indítása	Ágazati K+F+I és képzési tevékenységek
	A feldolgozók áttelepülése más országokba	Meglévő kapacitások megvásárlása és új feldolgozók építése termelői tulajdonú szervezésben	Állami szerepvállalással és garanciákkal biztosított finanszírozási háttér
	Az inputanyag és energiaköltségek növekedése, a jövedelmezőség további csökkenése	Az önköltségek csökkentése érdekében végrehajtott kiemelt termelésfejlesztési programok	Ágazati K+F+I és képzési tevékenységek
	A termesztésben használt engedélyezett növényvédő szerek hiánya	Az integrált és biotermesztés ösztönzése	Ágazati K+F+I és képzési tevékenységek
Kereskedelem	Tovább növekvő import	A hazai áru kínálat erősítése mellett az importellenőrzések fokozása	Fejlődő árualapok, erősödő kínálat
	Tisztességtelen piaci magatartás folytatása	A termelői szervezettség növelése	Jelentős támogatási, pénzügyi és adózási előnyök a termelői szervezeti tagoknak
	Növekvő verseny és új versenytársak belépése, piacvesztés	Az önköltségek csökkentése érdekében végrehajtott kiemelt termelésfejlesztési programok	Kiemelt támogatások és preferenciák a termelési és áruvá készítési fejlesztésekhez
Ágazat	Gazdasági válság, alacsony fizetőképes kereslet	Versenyképes árak kínálata	Csökkenő adóteher
	Csökkenő támogatási források rossz hasznosulási hatékonysággal	Hosszútávú, kiemelt ágazati fejlesztési programok indítása	Hosszútávú kiszámítható támogatási rendszer
	Finanszírozási problémák	Kedvező pénzügyi-, finanszírozási megoldások kidolgozása a termelői szerveződések és tagjaik részére állami szerepvállalással	Működő finanszírozási háttér megteremtéséhez

2.2.3. A belső környezet: az ágazat erősségeinek, gyengeségeinek értékelése

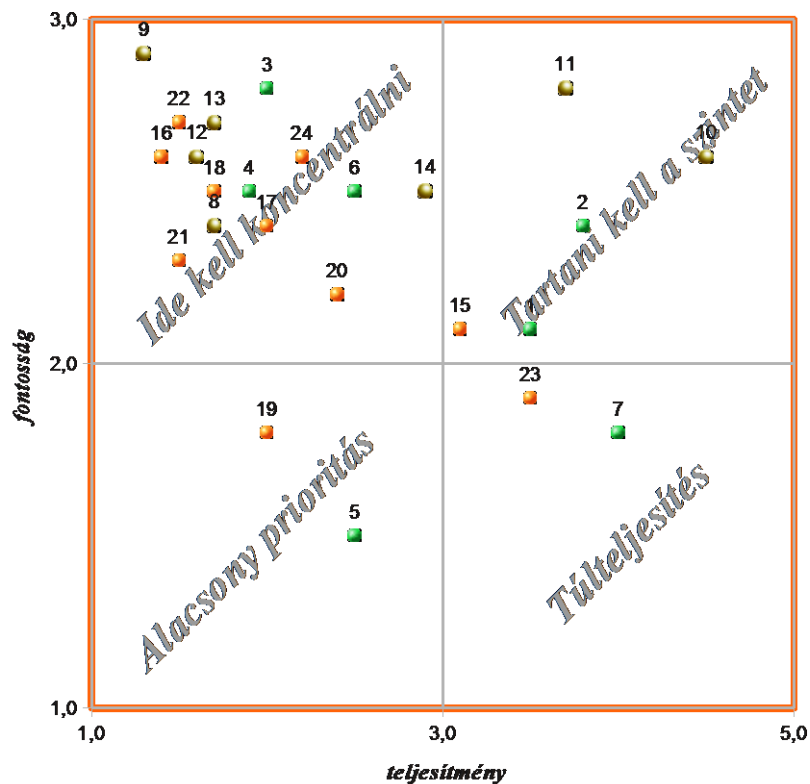
12. táblázat

Erősségek / Gyengeségek	Teljesítmény					Fontosság		
	Fő erősség			Fő gyengeség		Nagy	Közepes	Kicsi
	5	4	3	2	1	3	2	1
Az áruelőkészítés szintjén megjelenő erősségek/gyengeségek								

1. Termesztési hagyomány, szakértelem,	3,5	2,1
2. Kedvező ökológiai-, klimatikus adottságok, vízkészlet	3,8	2,4
3. Termálenergia kincs	2,0	2,8
4. Az öntözött termelés, a korszerű természetberendezések és technikák alacsony aránya	1,9	2,5
5. Nagy méret és jövedelmezőség különbségek a termelők között	2,5	1,5
6. Feldolgozó technológia megléte, bővíthetősége	2,5	2,5
7. Korszerű fajták és technológiák kínálata	4,0	1,8
8. Az ágazati kutatás és független szaktanácsadás hiánya	1,7	2,4
A kereskedelem szintjén megjelenő erősségek/gyengeségek		
9. Általános áruvalaphiány	1,3	2,9
10. Export piacok közelsége, kiváló logisztikai adottságok	4,5	2,6
11. Kiváló minőségű prémium termékek	3,7	2,8
12. A posztharvest technológia és a logisztikai hiányosságok miatt alacsony a megfelelő osztályozottságú és csomagolt áru aránya	1,6	2,6
13. Az árukonzentráció hiánya és az értékesítés szervezetlensége	1,7	2,7
14. Multi cégek erőfölénye	2,9	2,5
15. Árérzékeny fogyasztók	3,1	2,1
Ágazati szinten megjelenő erősségek/gyengeségek		
16. Magas a feketegazdaság aránya	1,4	2,6
17. Kedvezőtlen adózási és adminisztratív környezet	2,0	2,4
18. Alacsony a termelői szervezetek vonzóképessége	1,7	2,5
19. Alacsony tőkeerő, versenyképesség és jövedelmezőség	2,0	1,8
20. Megbízható információk, statisztika hiánya	2,4	2,2
21. Megfizethető hitelek hiánya	1,5	2,3
22. Gyenge marketingtevékenység	1,5	2,7
23. Szakmai szervezetek megléte	3,5	1,9
24. Gyenge és nem teljes körű minőség-ellenőrzés	2,2	2,6

4. ábra

Teljesítmény-Fontosság mátrix

Ide kell koncentrálni:

<i>Árueőállítás</i>	<i>Kereskedelem</i>	<i>Ágazat</i>
3. Termálenergia kincs 4. Az öntözött termelés, a korszerű termesztőberendezések és technikák alacsony aránya 6. Feldolgozó technológia megléte, bővíthetősége 8. Az ágazati kutatás és független szaktanácsadás hiánya	9. Általános árualaphiány 12. A posztharvest technológia és a logisztikai hiányosságok miatt alacsony a megfelelő osztályozottságú és csomagolt áru aránya 13. Az árukonzentráció hiánya és az értékesítés szervezetlensége 14. Multi cégek erőfölénye	16. Magas a feketegazdaság aránya 17. Kedvezőtlen adózási környezet 18. Alacsony a termelői szervezetek vonzóképesége 20. Megbízható információk, statisztika hiánya 21. Megfizethető hitelek hiánya 22. Gyenge marketingtevékenység 24. Gyenge és nem teljes körű minőség-ellenőrzés

Tartani kell a szintet:

<i>Árueőállítás</i>	<i>Kereskedelem</i>	<i>Ágazat</i>
1. Termesztési hagyomány, szakértelem, 2. Kedvező ökológiai-, klimatikus adottságok	10. Export piacok közelsége, kiváló logisztikai adottságok 11. Kiváló minőségű prémium termékek 15. Árérzékeny fogyasztók	

Alacsony prioritás:

<i>Árueőállítás</i>	<i>Kereskedelem</i>	<i>Ágazat</i>
5. Nagy méret és jövedelmezőség különbségek a termelők között		19. Alacsony tőkeerő, versenyképesség és jövedelmezőség

Túteljesítés:

<i>Árueőállítás</i>	<i>Kereskedelem</i>	<i>Ágazat</i>
7. Korszerű fajták és technológiák kínálata		23. Szakmai szervezetek megléte

Összehasonlítás

A SWOT analízis során a belső- és a külső környezet paramétereinek vizsgálta történt. Az ágazat erősségeinek és gyengeségeinek jelentőségük alapján történő rendszerezése eredményeként a jellemzők négyféle kategóriába, követendő elvhez kerültek. Ezek a kategóriák lehetővé tették a belső környezeti jellemzők rangsorolását. Az összegyűjtött szempontok az ágazaton belüli helyzetük alapján is csoportosításra kerültek aszerint, hogy vajon az árueőállítást, a kereskedelmet, vagy az ágazat általános gazdasági környezetéhez kapcsolódnak.

Az ágazatra ható külső körülmények, lehetőségek és veszélyek alapján került megállapításra a cselekvési program, amely kihasználja a külső tényezők lehetőségeit és ellensúlyozza a veszélyeit. A külső környezeti tényezők és a belső ágazati adottságok elemzésével és összehasonlításával a magyar zöldség-gyümölcs ágazat fejlődését szolgáló fő irányvonalak és stratégia meghatározható.

2.2.4. Következtetések

1. A piacorientált termelésfejlesztés **kulcskérdése**, hogy a **technikai- és technológiai fejlesztés**, az **oktatás** és **kutatás**, valamint a **szaktanácsadás összhangját** meg kell teremteni, valamint az ehhez szükséges források rövid- és hosszútávon rendelkezésre kell bocsátani. Ezen feladatok összehangolására a kormányzati és szakmaközi szerveződés ad lehetőséget, ami célirányos és költséghatékony fejlesztést tesz lehetővé.
2. A zöldség-gyümölcs ágazatfejlesztési koncepciónak minden körülmények között **ki kell aknáznia a különlegesen jó termelési és geopolitikai adottságokat**. A zöldség-gyümölcs ágazatfejlesztési koncepció lényege, hogy a természeti adottságainkból adódó jó minőségű termékeinket vigyük a piacra és **termelésbővítést hajtsunk végre**. Hosszútávú célként fogalmazható meg a rendszerváltás előtti szintnek megfelelő mintegy **3,5 millió tonna**

termék elhelyezhetősége a hazai és a környező piacokon.

3. A koncepció kulcsfontja a **termékspecifikus fejlesztési programok kialakítása** és önálló rendszer szerinti működtetése. A fő cél a termékek fogyasztói elvárásoknak megfelelő, jobb piaci értékesülése által a termelők megfelelő jövedelmének biztosítása. **A stratégia lépéseit kormányzati és szakmaközi szinten támogatni és szabályozni kell.**
4. Ahhoz, hogy az ország piaci és ökológiai lehetőségeit ki tudja használni célirányos fejlesztéseket kell az ágazat számára végrehajtani. Ezen adottságok lehetőséget teremtenek ugyanis arra, hogy Magyarország növekvő termékkibocsátása mellett a földrajzi fekvésből adódó logisztikai lehetőségek kihasználásával **a megtermelt mennyiségnél magasabb kereskedelmi forgalmi értéket képviseljen.** Ennek kulcseleme a termelői szerveződések szerepének növelése, melynek megcélzott aránya, az áruk forgalmának legalább 40%-a kell legyen.
5. A nem megfelelő minőségű és mennyiségű áruk piaci zavarokat okozó megjelenésének megszüntetéséhez **meg kell teremteni a korszerű termelés és áruvá készítés feltételeit, valamint a célirányos ágazatspecifikus termékmarketing kialakítását.** Ehhez elengedhetetlen, hogy az ágazat szereplőinek – termelő, feldolgozó, kereskedő – érdekeltsége egybe essen a nemzetgazdasági érdekekkel.

A SWOT analízis és a teljesítmény-fontosság mátrix elemzése alapján megtörtént az ágazat fő stratégiai elemeinek megfogalmazása. A zöldség-gyümölcs ágazat elemzése alátámasztja az ágazat környezeti tanulmányban bemutatott információk mentén megteendő lépéseket. Ennek alapján az ágazat fejlesztésének fő stratégiai elemei és prioritásai az alábbiak:

2.3 Célok

<i>Áruelőállítás</i>
● A fejlődés beindításához szükséges a folyamatosan rendelkezésre álló egységes minőségű árualapok növelése, amit csak a technikai- és technológiai fejlesztések és korszerűsítések tudnak megteremteni. Ezt az öntözés általánossá tételével és a termál energia kincsünk mind teljesebb kihasználásával tudjuk igazán hatékonyra és hosszú távon fenntarthatóvá tenni. Az áruelőállítás fejlesztésében kulcsszerepet betöltő területek tehát a termálenergia kincs kihasználása, az öntözött termelés és a korszerű termesztőberendezések, technológiák és technikák általánossá tétele, valamint a feldolgozás fejlesztése, bővítése. (3., 4., 6. pontok)● Ezen fejlesztések hatékonyságát viszont csak az ágazati kutatás és független szaktanácsadás rendszerének újjáépítésével és működtetésével lehet garantálni. (8. pont)

<i>Kereskedelem</i>
● Sajnálatos módon megállapíthatjuk, hogy az áruelőállítás fejlesztésének elmaradása miatt a magyar zöldség-gyümölcs termékekből évek óta általános árualaphiány tapasztalható, mely fokozatosan a még meglévő piacaink ellátását is veszélyezteti. További probléma, hogy a meglévő áruk kezeléséhez használt posztharvest technológia és logisztika is hiányosságokkal küzd, ami miatt alacsony a megfelelő osztályozottságú és csomagolt termékek aránya. A piacaink újjáépítésében és fejlesztésében pontosan meg kell határozni a tömegpiaci és a résziaci termékköröket és időszakokat és erre kell tudatos marketing stratégiát építeni. (9., 12. pontok)● Az egyre globalizáltabb piac ellátását az árukonzentráció hiánya és az értékesítés szervezetlensége is nehezíti, mely évről-évre visszatérő krízishelyzeteket idéz elő. Ebben a helyzetben nem tudunk partnereit lenni az egyébként is óriási erőfölénnyel rendelkező multi cégeknek. (13., 14. pontok)

<i>Ágazat</i>

- A kedvezőtlen adópolitika és az őstermelői rendszer miatt más ágazatokhoz képest is különösen magas a feketegazdaság aránya, ami a termelői szervezetek és csoportok működését is negatívan érinti. A piaci átláthatóság javítása mellett a termelői szervezetek piaci esélyegyenlőségének megteremtése és a vonzókétségének növelése érdekében is szükséges a jelenlegi kedvezőtlen adó- és foglalkoztatáspolitikai megváltoztatása, valamint a rendelkezésre álló támogatási és egyéb eszközökkel ezen szervezetek és tagjaik kiemelt preferálása. Szükséges továbbá a fejlődés útjában álló bürokratikus rendszerek lebontása, az ágazat szereplői adminisztratív terheinek csökkentése. (16., 17., 18. pontok)
- Szükséges a zöldség-gyümölcs ágazatban zajló termelési és kereskedelmi, piaci folyamatok nyomon követéséhez és értékeléséhez a teljes ágazatra kiterjedő kötelező adatszolgáltatási és informatikai rendszer kiépítése és működtetése, mely a piac átláthatóságának javítása mellett naprakész adatokat és információkat nyújt a szakmai és gazdaságpolitikai döntésekhez. (20. pont)
- A pénzügyi, finanszírozási környezetre jellemző a megfizethető hitelek hiánya, mely egyértelműen a fejlesztések ellen hat, pedig a végrehajtandó fejlesztések jelentős feladatokat és pénzügyi terheket rónak az ágazat szereplőire, amihez a jelenleginél lényegesen rugalmasabb és olcsóbb finanszírozási háttér megteremtése lenne szükséges. (21. pont)
- Ahhoz, hogy a különböző jogcímenek kifizetett támogatások segítségével megvalósuló termelő beruházások és fejlesztések megfelelően hasznosuljanak, elengedhetetlen, hogy a jelenlegi alacsony marketing aktivitás, mind ágazati, mind pedig a termékek szintjén erőteljes lendületet kapjon. Ezen belül fontos feladat az integrált módszerekkel előállított termékek kiemelt megkülönböztetése és promóciója. (22. pont)
- Az alacsony minőségű dömping- és importáru piactorzító hatásának csökkentése érdekében jelentősen növelni szükséges a hivatalos minőség-ellenőrzések számát és területét, amihez az ellenőrző hatóság költségvetését és állományát is fejleszteni szükséges. A jelenlegi minőség-ellenőrzések – hasonlóan más adó- és gazdálkodási ellenőrzésekhez – szinte kizárólag a látható gazdasági szférában tevékenykedő cégekre terjednek ki, míg a hivatalos kereskedelmi csatornákon kívül álló un. láthatatlan cégekre és vállalkozókra nem. (24. pont)

A fentiekből megállapítható, hogy a magyar zöldség-gyümölcs ágazat fejlődését egyértelműen pozitív irányba képesek mozdítani a vidékfejlesztés és a piacsabályozás keretében rendelkezésre álló támogatások és fejlesztési lehetőségek mind teljesebb kiaknázása, de ezek hatékony felhasználását csak egy hosszú távú és kiszámítható támogatási rendszer teszi lehetővé. A siker útjában azonban jelenleg még több szabályozási és gazdasági akadály is áll, melyek megszüntetése határozott és gyors kormányzati intézkedéseket igényelnek.

Az eredmények elemzésével egyértelművé válik, hogy az elmúlt húsz évben elodázott intézkedések következtében az ágazat problémái hegyekké nőttek, amit csak egy hosszú távú stratégia mentén fokozatosan lehet lebontani. A problémamegoldást különösen nehézé teszi, hogy a felvázolt nehézségek szinte mindegyike összefügg egymással, így látszólag csak egyszerre mozdíthatóak. Ebben a folyamatban alapvető fontosságú tehát a feladatok prioritásának, valamint az ágazaton belüli (a piaci szereplőktől elvárható) és az ágazaton kívüli (gazdaságpolitikai döntéseket igénylő) intézkedések időrendjének és felelőseinek pontos meghatározása.

Nemzeti stratégia célkitűzései	Célkitűzések a 1308/2013/EU rendelet 33. cikk (1) bekezdése és a 152. cikk (1) c) pontja szerint
Minőségi árualapok megteremtése	
	Az ágazat szakmai hátterének fejlesztése

			a termelés tervezése, ideértve a termelés és a fogyasztás előrejelzését és monitoringját
		Megfelelő szakember ellátottság biztosítása	a termelési költségek optimalizálása és a termelői árak stabilizálása,
			kutatások folytatása és kezdeményezések kidolgozása a fenntartható termelési módszerekkel, innovatív gyakorlatokkal, a gazdasági versenyképességgel és a piac alakulásával kapcsolatban
		Korszerű szaktanácsadási rendszer létrehozása	a termelés tervezése, ideértve a termelés és a fogyasztás előrejelzését és monitoringját,
			a termelési költségek optimalizálása és a termelői árak stabilizálása,
		Az ágazati kutatás rendszerének megújítása	kutatások folytatása és kezdeményezések kidolgozása a fenntartható termelési módszerekkel, innovatív gyakorlatokkal, a gazdasági versenyképességgel és a piac alakulásával kapcsolatban
			kutatások folytatása és kezdeményezések kidolgozása a fenntartható termelési módszerekkel, innovatív gyakorlatokkal, a gazdasági versenyképességgel és a piac alakulásával kapcsolatban
<i>Fenntartható, innovatív technikai és technológiai feltételek biztosítása</i>			
		A szabadföldi zöldség- és a gyümölcsstermesztés technológia- és eszköz fejlesztése	a termelés tervezése, ideértve a termelés és a fogyasztás előrejelzését és monitoringját ,
			a termelési költségek optimalizálása és a termelői árak stabilizálása
			a termelés megtervezésének és a kereslethez való hozzáigazításának biztosítása, különösen a minőség és a mennyiség tekintetében
		Az öntözött területek fenntartható növelése	a termelés tervezése, ideértve a termelés és a fogyasztás előrejelzését és monitoringját
			a termelési költségek optimalizálása és a termelői árak stabilizálása
			környezetvédelmi intézkedések – különösen a vízre vonatkozóan – és környezetkímélő termelési módszerek, a biogazdálkodást is beleértve,
			hozzájárulás a természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodáshoz és az éghajlatváltozás mérsékléséhez
		Növény- és gombaházak építése és korszerűsítése	a termelés tervezése, ideértve a termelés és a fogyasztás előrejelzését és monitoringját
			a termelés megtervezésének és a kereslethez való hozzáigazításának biztosítása, különösen a minőség és a mennyiség tekintetében
			a termelési költségek optimalizálása és a termelői árak stabilizálása
		Az energiahatékonyság fokozása, alternatív	a termelés tervezése, ideértve a termelés és a fogyasztás előrejelzését és monitoringját

		energiák széleskörű alkalmazása		a termelési költségek optimalizálása és a termelői árak stabilizálása
				környezetvédelmi intézkedések – különösen a vízre vonatkozóan – és környezetkímélő termelési módszerek, a biogazdálkodást is beleértve ,
				a környezetkímélő termesztési gyakorlatok és termelési technikák, illetve megfelelő állatjóléti gyakorlatok és technikák használatának előmozdítása, valamint technikai segítségnyújtás az ilyen gyakorlatok és technikák alkalmazásához,
				a környezetvédelmi és állatjóléti előírások teljesítése céljából végrehajtott beruházások megtérülésének optimalizálása
				hozzájárulás a természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodáshoz és az éghajlatváltozás mérsékléséhez
<i>A piaci kihívásoknak való megfelelés</i>				
	<i>A piaci kihívásoknak való megfelelés Az ágazat piaci erejének növelése</i>			
		Az értéklánc menedzsment fejlesztése		a termelés tervezése, ideértve a termelés és a fogyasztás előrejelzését és monitoringját
				a termelési költségek optimalizálása és a termelői árak stabilizálása,
				a termelés megtervezésének és a kereslethez való hozzáigazításának biztosítása, különösen a minőség és a mennyiség tekintetében
				a friss vagy feldolgozott termékek promóciója
				kezdeményezések kidolgozása a promóció és a forgalmazás terén
		Kockázatok csökkentése és kezelése		a termelés tervezése, ideértve a termelés és a fogyasztás előrejelzését és monitoringját
				a termelési költségek optimalizálása és a termelői árak stabilizálása,
				a termelés megtervezésének és a kereslethez való hozzáigazításának biztosítása, különösen a minőség és a mennyiség tekintetében
				válságmegelőzés és -kezelés
				a termelési költségek optimalizálása és a termelői árak stabilizálása
				az e rendelet 33. cikke (3) bekezdésének d) pontjában említett, a gyümölcs- és zöldségágazatban működő operatív programok keretében és az 1305/2013/EU rendelet 36. cikkében említett kölcsönös kockázatkezelési alapok kezelése

<i>A fogyasztói igények megteremtése és hatékony kiszolgálása</i>			
		Az ökológiai gazdálkodás előmozdítása	környezetvédelmi intézkedések – különösen a vízre vonatkozóan – és környezetkímélő termelési módszerek, a biogazdálkodást is beleértve
			hozzájárulás a természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodáshoz és az éghajlatváltozás mérsékléséhez
		Az ágazati marketingtevékenység ösztönzése	a termelési szabványok használatának előmozdítása és az ehhez biztosított technikai segítségnyújtás, a termékminőség javítása, valamint oltalom alatt álló eredetmegjelöléssel, oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel vagy nemzeti minőségigazoló címkével ellátott termékek fejlesztése
			a friss vagy feldolgozott termékek promóciója
		Egységes minőségügyi rendszer létrehozása	kezdeményezések kidolgozása a promóció és a forgalmazás terén
			a termékek minőségének javítása a friss és a feldolgozott termékek esetében is
		A termékek hozzáadott értékének növelése	a termelési szabványok használatának előmozdítása és az ehhez biztosított technikai segítségnyújtás, a termékminőség javítása, valamint oltalom alatt álló eredetmegjelöléssel, oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel vagy nemzeti minőségigazoló címkével ellátott termékek fejlesztése
			a termékek minőségének javítása a friss és a feldolgozott termékek esetében is
		A termékek hozzáadott értékének növelése	a termékek kereskedelmi értékének növelése
			kínálati oldal koncentrációja és a tagok által előállított termékek forgalomba hozatala, többek között közvetlen üzletszerzés révén
			kutatások folytatása és kezdeményezések kidolgozása a fenntartható termelési módszerekkel, innovatív gyakorlatokkal, a gazdasági versenyképességgel és a piac alakulásával kapcsolatban
			a termelési szabványok használatának előmozdítása és az ehhez biztosított technikai segítségnyújtás, a termékminőség javítása, valamint oltalom alatt álló eredetmegjelöléssel, oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel vagy nemzeti minőségigazoló címkével ellátott termékek fejlesztése
			környezetvédelmi intézkedések – különösen a vízre vonatkozóan – és környezetkímélő termelési módszerek, a biogazdálkodást is beleértve
			hozzájárulás a természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodáshoz és az éghajlatváltozás mérsékléséhez

2.4. Korábbi működési programokból származó hatások

INTÉZKEDÉSE K	ÉRTÉKELÉSI KÉRDÉSEK	ÉRTÉKELÉS
1. Termelőstervezésre irányuló tevékenységek	1.1 A termelőstervezésre irányuló tevékenységek milyen mértékben járultak hozzá a termelői szervezetek termelőstervezéssel kapcsolatos teljesítményének javításához? Részletes adatok a) tárgyieszköz-beszerzésről, b) egyéb tárgyieszköz-beszerzési formákról és c) egyéb tevékenységekről.	A termelőstervezésre irányuló tevékenységek jelentősen hozzájárultak a TÉSZ-ek termelőstervezési tevékenységéhez a vizsgált időszakban. a., A tárgyieszköz-beszerzés 2008 óta csökkenő tendenciájú. b., Az egyéb tárgyieszköz-beszerzés nem számottevő c., Jelentős nagyságrendű, meghaladja a tárgyi eszközökre fordított összeget.
	1.2 A termelőstervezésre irányuló tevékenységek milyen mértékben: a) felelnek meg az igényeknek? b) állnak összhangban a nemzeti stratégia egyéb intézkedéseivel? c) állnak összhangban az azonos célkitűzésekkel rendelkező vidékfejlesztési program(ok) intézkedéseivel?	a., A termelőstervezésre irányuló tevékenységek az igényeknek megfeleltek, viszont a makro-környezetből eredő bizonytalanság nehezíti a tervezést. b., Összhangjuk a Nemzeti Stratégia egyéb intézkedéseivel közepes mértékű, pl. válságkezelési intézkedések. c., n.a.
2. Termékminőség javítására vagy fenntartására irányuló tevékenységek	2.1 A termékminőség javítására vagy fenntartására irányuló tevékenységek milyen mértékben járultak hozzá a termékminőséggel kapcsolatos teljesítmény javításához? Részletes adatok a) tárgyieszköz-beszerzésről, b) egyéb tárgyieszköz-beszerzési formákról és c) egyéb tevékenységekről.	A termékminőség javítására vagy fenntartására irányuló tevékenységek jelentősen hozzájárultak a TÉSZ-ek termelőstervezési tevékenységéhez a vizsgált időszakban. a., A tárgyieszköz-beszerzés 2008 óta növekvő tendenciájú. b., Az egyes években változó mértékű, egyéb tárgyieszköz-beszerzési formákról c., Az egyes években változó mértékű, nagysága közel azonos a tárgyi eszközökre fordított összeggel.
	2.2 A termékminőség javítására vagy fenntartására irányuló tevékenységek milyen mértékben: a) felelnek meg az igényeknek? b) állnak összhangban a Nemzeti Stratégia egyéb intézkedéseivel? c) állnak összhangban az azonos célkitűzésekkel rendelkező vidékfejlesztési program(ok) intézkedéseivel?	a., A termékminőség javítására vagy fenntartására irányuló tevékenységek az igényeknek megfeleltek. b., Összhangjuk a Nemzeti Stratégia egyéb intézkedéseivel megfelelő, pl. a forgalmazás javítására irányuló tevékenységekkel. c., n.a.

3. A forgalmazás javítására irányuló tevékenységek, ideértve a promóciós és kommunikációs tevékenységeket	3.1	A forgalmazás javítására irányuló tevékenységek milyen mértékben járultak hozzá a termékforgalmazással kapcsolatos teljesítmény javításához? Részletes adatok a) tárgyieszköz-beszerzésről, b) egyéb tárgyieszköz-beszerzési formákról, c) promóciós és kommunikációs tevékenységekről és d) egyéb tevékenységekről.	A forgalmazás javítására irányuló tevékenységek jelentősen hozzájárultak a TÉSZ-ek termeléstervezési tevékenységéhez a vizsgált időszakban. a., A 2008-as tárgyieszköz-beszerzéshez mérten a tárgyieszköz-beszerzés nagysága csökkent. b., Az egyes években változó mértékű, az egyéb tárgyieszköz-beszerzési formákról c., Promóciós és kommunikációs tevékenységek nagymértékben hozzájárultak a forgalmazás javítására irányuló tevékenységekhez a vizsgált időszakban. d., Az egyéb tevékenységek nagymértékben hozzájárultak a forgalmazás javítására irányuló tevékenységekhez a vizsgált időszakban.
	3.2	A forgalmazás javítására irányuló tevékenységek milyen mértékben: a) felelnek meg az igényeknek? b) állnak összhangban a Nemzeti Stratégia egyéb intézkedéseivel? c) állnak összhangban az azonos célkitűzésekkel rendelkező vidékfejlesztési program(ok) intézkedéseivel?	a., A forgalmazás javítására irányuló tevékenységek az igényeknek megfeleltek. b., Összhangjuk a Nemzeti Stratégia egyéb intézkedéseivel megfelelő, pl. a termékminőség javítására vagy fenntartására irányuló tevékenységek. c., n.a.
4. Kutatás, ideértve a kísérleti termelést	4.1	A kutatási és kísérleti termelési tevékenységek milyen mértékben járultak hozzá új termékek és/vagy technikák kidolgozásához? Részletes adatok a) tárgyieszköz-beszerzésről, b) egyéb tárgyieszköz-beszerzési formákról és c) egyéb tevékenységekről.	A kutatási és kísérleti termelési tevékenységek részben hozzájárultak a TÉSZ-ek kutatási és kísérleti termelési tevékenységéhez a vizsgált időszakban. a., A tárgyieszköz-beszerzésre fordított összegek nagysága alacsony. b., Ilyen jellegű kifizetés nem történt. c., 2009 óta az egyes években változó mértékű,
	4.2	A kutatási és kísérleti termelési tevékenységek milyen mértékben járultak hozzá a műszaki és gazdasági teljesítőképesség fejlesztéséhez és az innováció ösztönzéséhez?	A kutatási és kísérleti termelési tevékenységek kevésbé járultak hozzá a műszaki és gazdasági teljesítőképesség fejlesztéséhez és az innováció ösztönzéséhez.
	4.3	A kutatási és kísérleti termelési tevékenységek milyen mértékben: a) felelnek meg az igényeknek? b) állnak összhangban a Nemzeti Stratégia egyéb intézkedéseivel? c) állnak összhangban az azonos célkitűzésekkel rendelkező	a., A kutatási és kísérleti termelési tevékenységek iránt jelenleg nincs nagy igény, a TÉSZ-ek erre a tevékenységre nem felkészültek. b., Összhangjuk a Nemzeti Stratégia egyéb intézkedéseivel

		vidékfejlesztési program(ok) intézkedéseivel?	nem mutatható ki. c., n.a.
5. Képzési tevékenységek és a tanácsadó szolgáltatásokhoz való hozzáférés elősegítésére irányuló tevékenységek	5.1	A képzéssel és tanácsadó szolgáltatásokkal kapcsolatos tevékenységek milyen mértékben járultak hozzá ahhoz, hogy a termelői szervezetek valamely tagja és/vagy személyzete hozzáférjen a technikai képzéshez és ismeretekhez? Részletes adatok a különböző tevékenységtípusokról (a tevékenység fő tárgya alapján): - ökológiai termelés; - integrált termelés vagy integrált növényvédelem; - egyéb környezetvédelmi tevékenységek; - nyomonkövethetőség; - termékminőség, beleértve a növényvédőszer-maradványértékeket; - egyéb kérdések.	A képzéssel és tanácsadó szolgáltatásokkal kapcsolatos tevékenységek részben hozzájárultak a TÉSZ-ek képzéssel és tanácsadó szolgáltatásokkal kapcsolatos tevékenységéhez a vizsgált időszakban. - ökológiai termelés – nem volt ilyen képzés; - integrált termelés vagy integrált növényvédelem – nem jelentős nagyságrendű; - egyéb környezetvédelmi tevékenységek – nem jelentős nagyságrendű; - nyomonkövethetőség – nem volt ilyen képzés; - termékminőség, beleértve a növényvédőszer-maradványértékeket – közepes; - egyéb kérdések – megfelelő. Az egyes években változó mértékű.
	5.2	A képzéssel és tanácsadó szolgáltatásokkal kapcsolatos tevékenységek milyen mértékben járultak hozzá a termelői szervezetek tagjai és/vagy személyzete esetében az ismeretek bővítéséhez és a humánpotenciál fejlesztéséhez?	A képzéssel és tanácsadó szolgáltatásokkal kapcsolatos tevékenységek közepes mértékben járultak hozzá az ismeretek bővítéséhez és a humánpotenciál fejlesztéséhez.
	5.3	A képzéssel és tanácsadó szolgáltatásokkal kapcsolatos tevékenységek mennyire bizonyultak hatékonyak a célkitűzéseik elérése szempontjából?	A képzéssel és a szaktanácsadói szolgáltatásokkal kapcsolatos tevékenységek változó mértékben bizonyultak hatékonyak. A nagyobb területen gazdálkodók igényeinek megfelelnek, a kisebbek esetében ilyen igény kevésbé jellemző.
	5.4	A képzéssel és tanácsadó szolgáltatásokkal kapcsolatos tevékenységek milyen mértékben: a) felelnek meg az igényeknek? b) állnak összhangban a Nemzeti Stratégia egyéb intézkedéseivel? c) állnak összhangban az azonos célkitűzésekkel rendelkező vidékfejlesztési program(ok) intézkedéseivel?	a. Jelentős igény mutatkozik a gyakorlatorientált, szakszerű tanácsadásra. b. Összhangjuk a Nemzeti Stratégia egyéb intézkedéseivel megfelelő, pl. a termékminőség javítására vagy fenntartására irányuló tevékenységek, környezetvédelmi tevékenységek. c., n.a.
6. Válságmegelőzési és -kezelési eszközök	6.1	A Nemzeti Stratégia keretében kiválasztott válságmegelőzési és -kezelési eszközök milyen mértékben járultak hozzá a válságmegelőzéshez és -kezeléshez?	A Nemzeti Stratégia keretében kiválasztott válságmegelőzési és -kezelési eszközök csak részben járultak hozzá a TÉSZ-ek

		Részletes adatok a következő válságmegelőzési és -kezelési eszközök hozzájárulásáról: a) Piacról történő árukivonás? b) Zöld szüret vagy be nem takarítás? c) Promóció és kommunikáció? d) Képzés? e) Betakarítási biztosítás? f) Adminisztratív költségek támogatása?	válságmegelőzési tevékenységéhez a vizsgált időszakban. a) Piacról történő árukivonás – nem volt ilyen kifizetés. b) Zöld szüret vagy be nem takarítás – nem volt ilyen kifizetés. c) Promóció és kommunikáció – megfelelő. d) Képzés – kis mértékű kifizetés. e) Betakarítási biztosítás – nem volt ilyen kifizetés. f) Adminisztratív költségek támogatása – nem volt ilyen kifizetés.
	6.2	Voltak-e olyan egyedi válságmegelőzési és -kezelési eszközök vagy azok kombinációi, amelyek a termelői szervezetek tagjai számára a válságmegelőzés és -kezelés terén a legeredményesebbnek bizonyultak?	Ezeket az eszközöket a TÉSZ-ek nem alkalmazták, kölcsönös alap képzésére nem került sor.
	6.3	A támogatható válságmegelőzési és -kezelési eszközök mennyire felelnek meg az igényeknek?	Ezeket az eszközöket nem alkalmazzák a szervezetek, ezekre jelenleg nincs igény.
7. Környezetvédelmi tevékenységek	7.1	A környezetvédelmi tevékenységek milyen mértékben járultak hozzá a környezetvédelmi szolgáltatások nyújtásához? Részletes adatok a különböző környezetvédelmi tevékenységek hozzájárulása tekintetében a) tárgyieszköz-beszerzésről? b) egyéb tárgyieszköz-beszerzési formákról? és c) egyéb tevékenységekről?	A környezetvédelmi tevékenységek közepes mértékben járultak hozzá a környezetvédelmi szolgáltatások nyújtásához a vizsgált időszakban. a. Az egyes években változó mértékű b., Az egyes években változó/alacsony mértékű, az egyéb tárgyieszköz-beszerzési formákról.
	7.2	A termelés terén végrehajtott környezetvédelmi tevékenységek milyen mértékben járultak hozzá: a) a talajvédelemhez? b) a vízvédelemhez? c) az élőhelyek és a biodiverzitás megőrzéséhez? d) a táj megőrzéséhez? e) a klímaváltozás hatásainak csökkentéséhez? f) a levegőminőség megőrzéséhez? g) a hulladéktermelés csökkentéséhez?	a) A talajvédelemhez – nem jelentős mértékben. b) A vízvédelemhez – nem jelentős mértékben. c) Az élőhelyek és a biodiverzitás megőrzéséhez – nem jelentős mértékben. d) A táj megőrzéséhez – nem jelentős mértékben. e) A klímaváltozás hatásainak csökkentéséhez – nem jelentős mértékben. f) A levegőminőség megőrzéséhez – nem jelentős mértékben. g) Hulladéktermelés

			csökkentéséhez – közepes mértékben.
	7.3	A közlekedés terén végrehajtott környezetvédelmi tevékenységek milyen mértékben járultak hozzá: a) az energiahatékonysághoz? b) a nagyobb szennyező hatású anyagok használatának csökkentéséhez?	a) nem mérhető b) nem mérhető
	7.4	Az értékesítésre és forgalmazásra vagy feldolgozásra történő termék-előkészítés terén végrehajtott környezetvédelmi tevékenységek milyen mértékben járultak hozzá a hulladéktermelés csökkentéséhez?	Közepes mértékben
	7.5	A környezetvédelmi tevékenységek mennyire bizonyultak hatékonyak célkitűzéseik elérésére?	Közepes mértékben
	7.6	A támogatható környezetvédelmi tevékenységek milyen mértékben: a) felelnek meg az igényeknek? b) állnak összhangban a Nemzeti Stratégia egyéb intézkedéseivel? c) állnak összhangban az azonos célkitűzésekkel rendelkező vidékfejlesztési program(ok) intézkedéseivel?	a., A támogatható környezetvédelmi tevékenységek iránti igény alacsony, a tevékenységek megfelelőek. b., A Nemzeti Stratégia egyéb intézkedéseivel az összhang megfelelő, pl. a termékminőség javítására vagy fenntartására irányuló tevékenységek, képzési tevékenységek és a tanácsadó szolgáltatásokhoz való hozzáférés elősegítésére irányuló tevékenységek. c., n.a
8. Egyéb tevékenységek	8.1	Egyéb tevékenységek milyen mértékben járultak hozzá a termelői szervezetek és/vagy a tagságukat alkotó mezőgazdasági üzemek teljesítményének javításához a termelési tényezők jobb kihasználása révén? Részletes adatok a) tárgyieszköz-beszerzésről, b) egyéb tárgyieszköz-beszerzési formákról és c) egyéb tevékenységekről.	a., A támogatható egyéb tevékenységek a teljesítmény javításához kevésbé járultak hozzá. b., Ilyen célú kifizetések nincsenek. c., Ilyen célú kifizetések nincsenek.
	8.2	Egyéb tevékenységek milyen mértékben járultak hozzá az elismert termelői szervezetek logisztikai, termék-előkészítési és értékesítési potenciáljának fejlesztéséhez? Részletes adatok a) tárgyieszköz-beszerzésről, b) egyéb tárgyieszköz-beszerzési formákról és c) egyéb tevékenységekről.	a.,Tárgyieszköz-vásárlással a teljesítmény javításához így kevésbé járultak hozzá. b., Ilyen célú kifizetések nincsenek. c., A promócióra és az értékesítési potenciál növelésére használták fel a rendelkezésre álló keretet, ezzel jelentősen hozzájárultak a teljesítmény javításához.
	8.3	Egyéb tevékenységek milyen mértékben járultak hozzá az elismert termelői	a.,A tárgyieszköz-vásárlások részaránya alacsony az egyéb

	szervezetek működési képességének megerősítéséhez? Részletes adatok a) tárgyieszköz-beszerzésről, b) egyéb tárgyieszköz-beszerzési formákról és c) egyéb tevékenységekről.	tevékenység kifizetésein belül. b., Ilyen célú kifizetések nincsenek. c., A promóció és az értékesítési potenciál növelésével hozzájárultak az egyéb kifizetések a vizsgált szervezetek működési képességének megerősítéséhez.
8.4	Az egyéb tevékenységek milyen mértékben a) felelnek meg az igényeknek? b) állnak összhangban a Nemzeti Stratégia egyéb intézkedéseivel? c) állnak összhangban az azonos célkitűzésekkel rendelkező vidékfejlesztési program(ok) intézkedéseivel?	a., Az egyéb tevékenységek elégséges szinten felelnek meg az igényeknek. b, A Nemzeti Stratégia egyéb intézkedéseivel az összhang megfelelő, pl. a termékminőség javítására. c., n.a.

3. A OPERATÍV PROGRAMOK CÉLKITŰZÉSEINEK MEGVALÓSÍTÁSÁNÁL ALKALMAZHATÓ INTÉZKEDÉSCSOPORTOK ILLETVE AZOK ESZKÖZEI, TELJESÍTMÉNYMUTATÓK

Célkitűzések

Az elmúlt 15 év piacgazdasági tapasztalatai rámutattak arra, hogy a magyar zöldség- és gyümölcsstermesztésnek egy átalakított áruszerkezettel élesedő piaci versenyben kell helytállnia. Jelentősen felértékelődött a zöldség-gyümölcs ágazat és új lehetőségeket, prioritásokat jelölt ki a magyar mezőgazdaságon belül.

Az elmúlt évek pozitív elképzelései és elvárásai mellett azonban egy nagyon kritikus helyzetet alakított ki az a tény, hogy az elmúlt 15 évben sajnos elmaradt az ágazat technikai és technológiai fejlesztése. Ez mára már kétségessé teheti, hogy teljes körűen megvalósulhatnak-e az adottságainkból adódó lehetőségek. Magyarországon ma ugyanis a természeti adottságaink ellenére sem áll rendelkezésre olyan mennyiségű és eladható minőségű termék, mint amit a piac igényel.

E jelenség megváltoztatásához meg kell teremteni a korszerű termelés és áruvá készítés feltételeit, valamint a célirányos ágazatspecifikus termékmarketinget.

Jelentős feladat a minőségi áru koncepciókhoz kötődő és az EU által a zöldség-gyümölcs piacsabályozásban preferált minőségvizsgálati, minőségbiztosítási és márkázási feladatok megvalósítása is. 2005. január 1. óta az egész Unióban kötelező a zöldség-gyümölcs termékek nyomonkövethetősége. Ennek csak részleges megvalósulása rontja az export- és a belföldi piaci beszállítói pozícióinkat.

A piacorientált termelésfejlesztés kulcskérdése, hogy a technikai- és technológiai fejlesztés, az oktatás és kutatás, valamint a szaktanácsadás összhangját sikerül-e megteremteni, valamint az ehhez szükséges források rövid- és hosszútávon rendelkezésre állnak-e. Ezen feladatok összehangolására a kormányzati és szakmaközi szerveződés ad lehetőséget, ami célirányos és költség hatékony fejlesztést tesz lehetővé.

Az operatív programok célkitűzéseit szolgáló tevékenységtípusok az operatív programokba foglalt intézkedéseinek megfelelően

Célkitűzés az 1308/2013/EU rend. 33(1) cikk szerint									
jogszabályhely		33(1) a)			33(1) b)		33(1) c)		33(1) d)
tartalom		a termelés tervezése, ideértve a termelés és a fogyasztás előrejelzését és monitoringját			a termékek minőségének javítása a friss és a feldolgozott termékek esetében is		a termékek kereskedelmi értékének növelése		a friss vagy feldolgozott termékek promóciója
Célkitűzés az 1308/2013/EU rend. 152(1)c) cikk szerint									
jogszabályhely		152(1)c) iv	152(1)c) i	152(1)c) iii	152(1)c) vi	152(1)c) ii	152(1)c) iv	152(1)c) vi	152(1)c) ix
tartalom		kutatások folytatása és kezdeményezések kidolgozása a fenntartható termelési módszerekkel, innovatív gyakorlatokkal, a gazdasági versenyképességgel és a piac alakulásával kapcsolatban	a termelés megtervezésének és a kereslethez való hozzáigazításának biztosítása, különösen a minőség és a mennyiség tekintetében	a termelési költségek optimalizálása és a termelői árak stabilizálása	a termelési szabványok használatának előmozdítása és az ehhez biztosított technikai segítségnyújtás, a termékminőség javítása, valamint oltalom alatt álló eredetmegjelöléssel, oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel vagy nemzeti minőségigazoló címkével ellátott termékek fejlesztése	kínálati oldal koncentrációja és a tagok által előállított termékek forgalomba hozatala, többek között közvetlen üzletszerzés révén	kutatások folytatása és kezdeményezések kidolgozása a fenntartható termelési módszerekkel, innovatív gyakorlatokkal, a gazdasági versenyképességgel és a piac alakulásával kapcsolatban	a termelési szabványok használatának előmozdítása és az ehhez biztosított technikai segítségnyújtás, a termékminőség javítása, valamint oltalom alatt álló eredetmegjelöléssel, oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel vagy nemzeti minőségigazoló címkével ellátott termékek fejlesztése	kezdeményezések kidolgozása a promóció és a forgalmazás terén
Intézkedés az (EU) 2017/891 rend. 2(f) cikk szerint									
jogszabályhely az intézkedés sorszáma	2(f) viii - 8. int. - term.ktg.-ek megtérülése	2(f) iv - 4. int	2(f) i - 1. int.	2(f) i - 1. int. 2(f) v - 5. int. 2(f) iv - 4. int. 2(f) ii - 2. int.	2(f) ii - 2. int. 2(f) iii - 3. int.	2(f) iii - 3. int.	2(f) iv - 4. int. 2(f) v - 5. int.	2(f) ii - 2. int.	2(f) iii - 3. int.
TEVÉKENYSÉGEK									
		Kísérleti kert, Kísérleti termesztő berendezések bemutató gazdaság létrehozásának specifikus költségei	Informatikai szoftverek, eszközök, a termelői szervezet tagjaival történő kapcsolattartást és annak tervezését lehetővé tévő számítástechnikai és	Termelés biológiai és technológiai feltételeinek biztosításához szükséges gépek és berendezések, valamint új technológia során felhasznált anyagok specifikus	Minőség ellenőrzés rendszer kialakítása, tanúsítása, rendszerfejlesztése. Telephelyek, termelők auditra való felkészítése, audit és	Piacutatások piac, és vevőelemzés, piacszerzés, reklamáció elemzés	Kísérleti kert, Kísérleti termesztő berendezések bemutató gazdaság létrehozásának specifikus költségei	Minőségirányítási minőségtanúsítási, minőségbiztosítási rendszer kialakítása, tanúsítása, rendszerfejlesztése. Telephelyek, termelők	Promóciós és kommunikációs tevékenységek, marketing kampányok, szolgáltatások, kóstoltatások, hazai

			mobilkommunikációs eszközök és szoftverek beszerzése	költségei	kapcsolódó beruházások. A termékminőséggel kapcsolatos feladatok ellátásához szükséges eszközök, a termék-, a talaj-, a növény- és vízminták vizsgálatát lehetővé tevő műszerek és egyéb tárgyi eszközök	Kereskedelmi és termékstratégia kialakítása, megújítása, együttműködések erősítése.		auditra való felkészítése, audit és kapcsolódó beruházások. A minőségbiztosítással, a környezetgazdálkodással kapcsolatos feladatok ellátásához szükséges vállalatirányítási rendszerek, a termék-, a talaj-, a növény- és vízminták vizsgálatát lehetővé tevő műszerek és egyéb tárgyi eszközök	és nemzetközi kiállítások (szóróanyagok, prospektusok, a szervezet tevékenységét és munkáját bemutató anyagok, kiadványok, internetes megjelenítés kialakítás, honlapok fejlesztése, működtetése, stb.)
		Új nemesített fajták bevezetése, azok elemzése, kísérleti telepítések. Értékes magyar fajták, valamint a Magyarországon termesztésbe vonható piacképes külföldi fajták használatát elősegítő technológiák kialakítása.	Termelés tervezéshez használt szoftver szoftverek licence, szoftverkövetés, termelés tervezést támogató informatikai szoftverfejlesztő, hardverfejlesztő szolgáltatások.	Ültetvény létrehozása. A többéves kultúrák szaporítóanyagai, termelési színvonalat biztosító pótlás	Laborvizsgálatok, analízisek szervizvizsgálatok, polcállásági vizsgálatok, hatóanyag ellenőrzés, továbbá laboratórium létrehozása, fejlesztése, műszerek beszerzése.		Zöldség-gyümölcs termesztéstechnológia, talaj- és növényvédelmi, valamint „post harvest” tevékenységet érintő szaktanácsadás, szaktanácsadók képzési költségei		
					Logisztikai, tároló beruházások hűtőgépek, nyomkövetés eszközei. Az áruk jelölését, címkézését és nyomon követését lehetővé tevő eszközök	Egységes arculati elemek kialakítását biztosító fejlesztések, jogi eljárások.			
		Hozamnövekedés fokozását, minőségfejlesztést szolgáló vizsgálatok, kutatások	Termelési struktúrát befolyásoló piackutatás.	növényvédelmi és időjárás előrejelzési szolgáltatások, eszközök	Informatikai eszközök a termékminőséggel, minőségjavítással kapcsolatos feladatok ellátásához.	A termék tárolása hűtése, válogatása és csomagolása, elsődleges feldolgozása termékfejlesztése, kereskedelmi értéknövelése érdekében szükséges építési, gép és eszközbeszerzés			
		Költségelemzések végzése, hatékonyságot fokozó vizsgálatok, kutatások a termelés és a post-harvest területén	Ültetvény létrehozása. Többéves kultúrák szaporítóanyagai, termelési színvonalat biztosító pótlás	Fólia és üvegház	Vízkezelés gépei eszközei	Kereskedelemi feladatok elvégzéséhez szükséges beruházások, az értékesítéshez szükséges kommunikációs és	Piaci diverzifikációt piac bővülést szolgáló termék és eljárásfejlesztések	Polcállásági vizsgálatok, hatóanyag ellenőrzés, laboratórium létrehozása, fejlesztése, műszerek beszerzése.	Ismeretátadás és kommunikáció fejlesztése.

		Piaci diverzifikációt piac bővülést szolgáló termék és eljárásfejlesztések	Képzés, szaktanácsadás a természetstechnológiáról, növényvédelemről, növényfajokról, és új növényfajtákról, technológiai ismeretekről	Megtermékenyülés segítése az üvegházakban, és ültetvényekben. Poszméhek beszerzése és telepítése keretében poszméh kaptárok beszerzése, a méhész házi méhek betelepítésével kapcsolatos szolgáltatása és a mézelő növények telepítése	Termék-, a talaj-, a növény- és vízminták vizsgálatának végzése szaklaboratóriummal,	informatikai eszközök, továbbá a kiállításokon való kiállítás, valamint kereskedelmi és partnertalálkozók feltételeit megvalósító költségek.	A fenntartható termelési módszerek, innovatív gyakorlatok megismerését lehetővé tévő tanulmányutak	Védjegy- és minőségtanúsítási rendszerben résztvevő termékek egységes minősége érdekében végzett folyamatos monitoring, vizsgálatok költségei.	Célpiaconon információgyűjtésre és -elemzésre alapozott nemzetközi és belföldi üzletember és partnertalálkozók szervezése, azokon való részvétel
		Kutatás, kísérleti termelés során gyűjtött adatok információk nyomon követhető megosztása a tagokkal, eredmények bemutatása, következtetések levonása.			Védjegy és minőségtanúsítási rendszerben való részvétel teljesítéséhez szükséges beruházások				
		Termelési folyamatok és a környezet kapcsolatrendszerének elemzése.	Szaktanácsadás a tagok részére fajta, technológia, növényvédelem kérdéskörben, a termelői szervezet által meghatározott egységes tevékenység elősegítése céljából.	Új, víztakarékos öntöző rendszerek kiépítése, meglévők fejlesztése	A minőség-ellenőrzést valamint az áruminták vizsgálatát lehetővé tevő rendszerek fejlesztése	Termékpálya elemzéseken alapuló értéklánc modellek kidolgozása, logisztikai rendszerek alkalmazása	Kutatási eredmények és tanulmányutak tapasztalatainak bemutatása	Biológiai növényvédelem üvegházakban, fóliaházakban. Ökológiai vetőmagok	Piac kutatás a meglévő és a potenciális piaci igények, a jelenlegi értékesítési csatornák fejlesztési lehetőségei, új értékesítési csatornák kialakításának lehetőségeinek felmérése.
		Fajtakísérletek, tápanyagkísérletek költségei.	Megtermékenyülés segítése az üvegházakban, és ültetvényekben. Poszméhek beszerzése és telepítése keretében poszméh kaptárok beszerzése, a méhész házi méhek betelepítésével kapcsolatos szolgáltatása és a mézelő növények telepítése	Betakarítási technológia hatékonyságot fokozó beruházások. a szedéshez, betakarításhoz, a termék beszállításához használt gépek eszközök, kereskedelmi forgalomba nem kerülő szedőgöngyölegek,	Áruminőséggel, árkezeléssel kapcsolatos képzés, szaktanácsadás szervezése.	A termékek forgalombahozatalát, kereskedelmi érték növelését és feldolgozását segítő beruházások		Minőségbiztosítással, árkezeléssel, nyomon követéssel kapcsolatos képzés, szaktanácsadás	
		Zöldség-gyümölcs természetstechnológia, talaj- és növényvédelmi, valamint „post harvest” tevékenységet érintő szaktanácsadás igénybevétele szaktanácsadók képzési költségei;			védjegy- és minőségtanúsítási rendszer létrehozása, az eredetvédelem uniós oltalmára (OEM/OFJ) való bejelentéshez szükséges termékleírások készítése.			Az áruk jelölését, címkézését és nyomon követését lehetővé tévő eszközök.	
			Betakarítási technológia hatékonyságot fokozó beruházások. A szedéshez, betakarításhoz, a termék		védjegy- és minőségtanúsítási rendszerben résztvevő termékek egységes minősége				

			beszállításához használt gépek eszközök, kereskedelmi forgalomba nem kerülő szedőgöngyölegek, melyek nem foglalják magukban az M10 M30 as rekeszeket		érdekében végzett folyamatos monitoring, vizsgálatok.			
		Ellenőrzési és monitoring módszerek kidolgozása.		Jogi, számviteli, üzletviteli, tanácsadás a termelő tagok részére.	Biológiai növényvédelem üvegházakban, fóliaházakban. Ökológiai vetőmagok			
				A termeléshez szükséges inputanyag beszerzést segítő rendszerek szolgáltatások				
			Tároló kapacitást növelő beruházások, tároló eszközök	Képzés, szaktanácsadás a természetstechnológiáról, növényvédelemről, növényfajokról, és új növényfajtákról, technológiai ismeretekről				
			A természetstechnológiai, növényvédelmi és meteorológiai szolgáltatások.					
			Jég és fagyvédelem eszközei					
			Fólia és üvegház					

Célkitűzés az 1308/2013/EU rend. 33(1) cikk szerint							
33(1) e)				33(1) f)			
környezetvédelmi intézkedések – különösen a vízre vonatkozóan – és környezetkímélő termelési módszerek, a biogazdálkodást is beleértve				válságmegelőzés és -kezelés			
152(1)c) iii	152(1)c) v	152(1)c) vii	152(1)c) viii	152(1)c) i	152(1)c) iii	152(1)c) ix	152(1)c) x
a környezetvédelmi és állatjóléti előírások teljesítése céljából végrehajtott beruházások megtérülésének optimalizálása	a környezetkímélő termesztési gyakorlatok és termelési technikák, illetve megfelelő állatjóléti gyakorlatok és technikák használatának előmozdítása, valamint technikai segítségnyújtás az ilyen gyakorlatok és technikák alkalmazásához	a melléktermékek és a hulladékok kezelése, különösen a víz, a talaj és a táj minőségvédelme tekintetében, valamint a biológiai sokféleség megőrzése vagy előmozdítása	hozzájárulás a természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodáshoz és az éghajlatváltozás mérsékléséhez	a termelés megtervezésének és a kereslethez való hozzáigazításának biztosítása, különösen a minőség és a mennyiség tekintetében	a termelési költségek optimalizálása és a termelői árak stabilizálása	kezdeményezések kidolgozása a promóció és a forgalmazás terén	az e rendelet 33. cikke (3) bekezdésének d) pontjában említett, a gyümölcs- és zöldségágazatban működő operatív programok keretében és az 1305/2013/EU rendelet 36. cikkében említett kölcsönös kockázatkezelési alapok kezelése
2(f) vii - 7. int.	2(f) vii - 7. int.	2(f) vii - 7. int.	2(f) vii - 7. int.	2(f) vi - 6. int.	2(f) vi - 6. int.	2(f) vi - 6. int.	2(f) vi - 6. int.
Szerves- és/vagy biotrágya használata	Tápanyag-gazdálkodási terv készítése/készítettése és végrehajtása	Komposzt használata	Tápanyag-gazdálkodási terv készítése/készítettése és végrehajtása	Piacról történő árukivonás	betakarítási biztosítás	promóció és kommunikáció akár amegelőzés, akár válság idején	kölcsönös kockázatkezelési alapok létrehozásával kapcsolatos adminisztratív költségek
Erózió és defláció elleni védelem	Komposzt használata	Szerves- és/vagy biotrágya használata	Komposzt használata	gyümölcs és zöldségfélék be nem takarítása			

Megújuló energiaforrásokat felhasználó fűtésrendszer kialakítása	Zöldtrágya használata	Megújuló energiaforrásokat felhasználó fűtésrendszer kialakítása	Zöldtrágya használata				
Biológiai úton lebomló kötőanyag használata a gazdaságokban	Szerves- és/vagy biotrágya használata	Kapcsolt hő- és energia-termelés a termesztés és az áruvá készítés során keletkező zöldség-gyümölcs hulladékok felhasználásával	Szerves- és/vagy biotrágya használata				
Szelektív hulladékgyűjtés	Talajtakarás alkalmazása a vízvesztés csökkentése érdekében		Erózió és defláció elleni védelem				
A kedvezőtlen műszaki jellemzőkkel rendelkező növényvédelmi gépek és növényvédő szer kijuttatására szolgáló berendezések helyettesítése korszerűbb gépekkel és eszközökkel	Megújuló energiaforrásokat felhasználó fűtésrendszer kialakítása	Szelektív hulladékgyűjtés	Öntözőrendszerek fejlesztése, illetve a már létező öntözőrendszerek cseréje hatékonyabb rendszerekre (az öntözött területek korszerűsítése)				
	Biológiai úton lebomló kötőanyag használata a gazdaságokban	A növényi maradványok energetikai célú földhasználásának elősegítése	A víz tisztítását és újrafelhasználását szolgáló beszerzés és/vagy fejlesztés				
Méhekkal, poszméhekkal történő beporzást alkalmazó termesztéstechnológiák elterjedésének elősegítése	Biológiai és oxo-biológiai úton lebomló műanyagok használata a termesztésben	A biológiailag lebomló szerves anyagok aerob lebontása és további felhasználásra alkalmassá tétele (Komposztkészítés)	Talajtakarás alkalmazása a vízvesztés csökkentése érdekében				

A kertészeti oltás alkalmazása a növényvédő szerek használatának csökkentése érdekében	Szelektív hulladékgyűjtés	Víz-, talaj- és növényanalízis	Megújuló energiaforrásokat felhasználó fűtésrendszer kialakítása				
Alternatív gyomirtási eljárások használata	A kedvezőtlen műszaki jellemzőkkel rendelkező növényvédelmi gépek és növényvédő szer kijuttatására szolgáló berendezések helyettesítése korszerűbb gépekkel és eszközökkel	Oktatás, képzés	Integrált gazdálkodás				
Rezisztens és toleráns fajták alkalmazása		Szaktanácsadás	Energiatakarékosabb termelési eszközök és módszerek használata				
Integrált gazdálkodás	Biológiai növényvédelmi eszközök és készítmények alkalmazása	Tervezés, költség- és energetikai számítások készítése	Biológiai növényvédelmi eszközök és készítmények alkalmazása				
Ökológiai gazdálkodás	Méhekkal, poszméhekkal történő beporzást alkalmazó termesztéstechnológiák elterjedésének elősegítése		A kedvezőtlen műszaki jellemzőkkel rendelkező növényvédelmi gépek és növényvédő szer kijuttatására szolgáló berendezések helyettesítése korszerűbb gépekkel és eszközökkel				
Tervezés, költség- és energetikai számítások készítése	A kertészeti oltás alkalmazása a növényvédő szerek használatának csökkentése érdekében						
Víz-, talaj- és növényanalízis	Alternatív gyomirtási eljárások használata						

Oktatás, képzés	Rezisztens és toleráns fajták alkalmazása		Ökológiai gazdálkodás				
Szaktanácsadás	Tervezés, költség- és energetikai számítások készítése		Tervezés, költség- és energetikai számítások készítése				
	Integrált gazdálkodás		Víz-, talaj- és növényanalízis				
	Ökológiai gazdálkodás		Oktatás, képzés				
	Víz-, talaj- és növényanalízis		Szaktanácsadás				
	Oktatás, képzés						

Teljesítménymutatók

A célkitűzések tekintetében elért előrehaladást, a hatékonyság és eredményesség tekintetében a 892/2017/EK rendelet II. mellékletében bemutatott teljesítménymutatók segítségével kell bemutatni.

3.1. Az összes vagy több tevékenységtípusra vonatkozó követelmények

Az **50/2017. FM rendelet** alapján a termelői szervezetek operatív programjára vonatkozó előírások az alábbiak:

11. § (1) Az operatív programot egy eredeti példányban, papír alapon, valamint elektronikus adathordozón, legkésőbb annak végrehajtását megelőző év szeptember 15. napjáig kell benyújtani a minisztériumhoz.

(2) A termelői szervezetek társulása az elismerési kérelmével egyidejűleg vagy az elismerést követően operatív programot nyújthat be a minisztériumhoz. Ezzel egy időben a termelői szervezetek társulását alkotó termelői szervezeteknek is be kell nyújtaniuk az operatív programjukat vagy operatív programjuknak a termelői szervezetek társulása teljes operatív programjának megfelelő módosítási kérelmét.

(3) Az operatív programot és ezek módosítását a Nemzeti Stratégia figyelembevételével, a 3. mellékletben szereplő feltételeknek megfelelően, az 5. mellékletben meghatározott formanyomtatványon - a 891/2017/EU bizottsági rendeletben, valamint az 1308/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletnek a gyümölcs- és zöldség-, valamint a feldolgozottgyümölcs- és feldolgozottzöldség-ágazatra történő alkalmazására vonatkozó szabályok megállapításáról szóló, 2017. március 13-i 892/2017/EU bizottsági végrehajtási rendeletben (a továbbiakban: 892/2017/EU bizottsági rendelet) előírtak figyelembevételével - kell benyújtani a minisztériumhoz. Az operatív program részeként részletesen be kell mutatni a tevékenységek szakmai megalapozottságát, kapacitáskihasználtságát és költségkalkulációját, a benyújtást követő évben és módosítás esetén a benyújtás évében végrehajtásra kerülő tevékenységek esetében a szokásos piaci árak való megfelelést alátámasztó dokumentumokat, valamint a megvalósításához szükséges szerződésben foglalt feladatok végrehajtását igazoló dokumentáció tervezett formáját és tartalmát bemutató mintát.

(4) A szokásos piaci árak való megfelelést alátámasztó dokumentumokat – ha azok az operatív program részeként nem kerültek benyújtásra – legkésőbb a végrehajtás évét megelőző évben a végrehajtás évére vonatkozó módosítási kérelem részeként kell benyújtani.

(5) A hárommillió forintnál nagyobb elszámolható összköltségű intézkedések azon beruházási szerződéseiben, amelyek elszámolható összköltsége nem haladja meg a háromszázezer forintot, a szokásos piaci árak való megfelelést alátámasztó dokumentumokat – különösen az ajánlatokat – a kedvezményezettnek nem kell benyújtania a minisztériumhoz, de azokat a Kincstár ellenőrzés keretében jogosult ellenőrizni.

(6) Az operatív programoknak tartalmazniuk kell kettő vagy több, az 1308/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 33. cikk (5) bekezdésének megfelelő környezetvédelmi intézkedést, vagy az operatív programok kiadásainak legalább 10%-át környezetvédelmi intézkedésekre kell fordítani. A környezetvédelmi intézkedéseknek meg kell felelniük a 4. mellékletben foglalt előírásoknak.

(7) Azon környezetvédelmi intézkedések esetében, amelyek mezőgazdasági területhez kötődnek, az operatív programban meg kell adni az intézkedéssel érintett területek helyrajzi számát, blokkazonosítóját, valamint az érintett földhasználó 2007. évi XVII. törvény szerinti ügyfélazonosító számát.

(8) Az 1305/2013/EU rendelet 27. cikke szerinti támogatásban részesülő termelői szervezetek operatív programjai nem tartalmazhatják a 3. melléklet 4. fejezet 1. alcím D pont 1.1. alpontja szerinti Informatikai rendszer kialakításához, fejlesztéséhez kapcsolódó tevékenységtípusokat, a 2. alcím B pont 2.1. alpontja szerinti Piackutatás, a 3. alcím B pont 3.2. alpontja szerinti Üzleti témájú képzés, szaktanácsadás, tanácsadás, tudományos eredmények átadása, és 3.3. alpontja szerinti Egyéb képzés, szaktanácsadás, tanácsadás, tudományos eredmények átadása, 4. alcím B pont 4.1. alpontja szerinti Minőségtanúsítási rendszer létrehozása, 5. alcím B pont 5.2. alpontja szerinti Értékesítést segítő rendszerek, és 5.3. alpontja szerinti Hatékony működést segítő rendszerek tevékenységtípusokat.

12. § (1) Az operatív programban szereplő tevékenységek azon költségei hagyhatóak jóvá, amelyek

a) a kedvezményezettnek ténylegesen felmerülnek, mértékük nem haladja meg a szokásos piaci árat, valamint az ez alapján számított egységárakat, továbbá valós munkára alapozottak, és teljesülésük elszámoló bizonylattal, jogalapjuk szerződéssel, hatósági határozattal vagy ezekkel azonos bizonyító erejű dokumentummal igazolható, és az intézkedés elfogadott költségvetésében, valamint annak hatályos módosításában betervezésre kerültek,

b) alapját képező tevékenységek az intézkedés céljainak végrehajtásához szükségesek, szakmailag megalapozottak, és kapacitásuk indokolt.

(2) Az operatív programban költségek csak olyan mértékben hagyhatók jóvá, amilyen mértékben az intézkedéshez kapcsolódnak, illetve amilyen mértékben annak célját szolgálják.

(3) A szolgáltatások esetén a költségek szokásos piaci áraknak való megfelelését összehasonlítható egységárak számításával kell bemutatni. A költségtételeknek a tevékenység költségvetésének megfelelően részletezetteknek és ilyen módon ellenőrizhetőeknek kell lenniük ahhoz, hogy meghatározható legyen az egységárak szerinti besorolásuk.

(4) A tevékenységek költségei, valamint a költségszámítás alapjául szolgáló egységárak nem haladhatják meg a szokásos piaci árat, amelyet

a) több lehetséges szállítótól vagy szolgáltatótól történő ajánlatkérés keretében beérkezett ajánlatok alapján,

b) független szakértők által igazoltan a piacon alkalmazott egységárak összehasonlításával vagy

c) a közbeszerzési eljárásban megállapított árral

kell igazolni azzal, hogy közbeszerzési eljárás lefolytatása esetén az eljárásnak a közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLI. törvény 28. §-a szerinti előkészítéséről készített, az ugyanezen törvény 46. § (1) bekezdése szerinti dokumentumot az e rendelet 11. § (3) bekezdése szerinti szokásos piaci áraknak való megfelelést igazoló dokumentumnak kell tekinteni.

(5) * Az ajánlatoknak legalább három, egymástól és a termelői szervezettől független ajánlattevőtől kell származniuk. A termelői szervezet köteles vizsgálni az ajánlattevőknek a szerződés teljesítésére való alkalmasságát annak tevékenységi körére és referenciáira figyelemmel, valamint az operatív program keretében igazolni azok függetlenségét.

(6) Nem független az az ajánlattevő,

a) amelyben a támogatást igénylő, illetve kedvezményezett vagy annak tulajdonosa, tagja, a nevében nyilatkozattételre, képviselőre jogosult személy, ezen személy Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 8:1. § (1) bekezdés 2. pontja szerinti hozzátartozója tulajdonosi, fenntartói, vagyongazdálkodói, irányítási, képviselői, munkáltatói vagy kinevezési jogokat gyakorol,

b) amelynek tulajdonosa, tagja, a nevében nyilatkozattételre, képviselőre jogosult személy, a kedvezményezett szervezetében tulajdonosi, fenntartói, vagyongazdálkodói, irányítási, képviselői, munkáltatói vagy kinevezési jogokat gyakorol, vagy

c) ha a támogatást igénylő, illetve a kedvezményezett a társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény (a továbbiakban: 1996. évi LXXXI. törvény) 4. § 23. pontja szerinti kapcsolt vállalkozásnak minősül.

13. § (1) Nem számolhatóak el a közvetítőkkal, tanácsadókkal vagy vevőkkel kötött szerződéssel kapcsolatban felmerült költségek, ha a szerződés a kifizetést a szerződésben rögzített tevékenység összköltségének százalékos arányában határozza meg, kivéve, ha a részteljesítés lehetőségét a szerződés tartalmazza.

(2) Részteljesítés lehetőségét tartalmazó szerződés esetén a ténylegesen felmerült és kiegyenlített részköltségeket a végső kedvezményezett az általános elszámolási szabályoknak megfelelően köteles alátámasztani a munka vagy a szolgáltatás teljesítésére és valós piaci értékére történő hivatkozással és részletes teljesítésigazolással.

(3) Ha a szerződésben a részteljesítés százalékos alapon meghatározott értéke magasabb, mint a valós piaci ár, a különbség nem számolható el.

14. § (1) Képzési és szaktanácsadási tevékenységek esetén a költségeket résztvevőnként és alkalmanként vagy időszakonként, a tevékenység jellemzőinek megfelelően óránként, naponként vagy hetenként, az adott időszakban, adott tevékenység tekintetében szokásos piaci árak figyelembevételével kell tervezni és elszámolni.

(2) Bérként, bérjellegű juttatásként kizárólag az intézkedés céljainak megvalósításával összefüggésben, a munkaviszony alapján az operatív program mellékletként benyújtott munkaszerződés és munkaköri leírás szerint közvetlenül vagy közvetve nyújtott pénzbeli vagy természetbeni juttatások számolhatóak el, alkalmazottanként legfeljebb összesen heti hatvan óra időtartamra. A személyi jellegű egyéb kifizetések és bérjárulékok olyan mértékben számolhatóak el, amilyen mértékben a támogatott tevékenységhez kapcsolódnak.

(3) A bérköltség csak a ténylegesen kifizetett munkabér alapján a támogatott tevékenység keretében való foglalkoztatás arányában számolható el munkaidő-kimutatás alapján.

(4) Nem elszámolható a túlóráért járó bér, bérköltség, a jutalom és más olyan kifizetés, amely mögött a teljesítés nem igazolható.

15. § (1) Beruházások esetén újnak minősül azon kereskedelmi forgalomban vagy gyártótól beszerezhető, első üzembehelyezésű gépek, technológiai berendezések, eszközök, anyagok beszerzése és beépítése, amelyeknél a kedvezményezett a vétel (a számlakiállítás dátuma) időpontjában kezdődő termékfelelősségi, garanciális és szavatossági jogainak érvényesíthetőségéhez szükséges, a gyártó és a forgalmazó által kibocsátott, hiteles dokumentumokkal rendelkezik.

(2) Használt eszköz beszerzése abban az esetben lehetséges, ha új eszköz beszerzése vagy lízing igénybevétele nem indokolt.

(3) A támogatás igénybevételenek feltétele, hogy az eladó igazolja az eszköz eredetét, valamint hogy az adott eszközt az adásvételt megelőző hét évben nem uniós vagy nemzeti támogatásból szereztek be vagy állították elő.

(4) A használt eszköz értéke nem érheti el a hasonló rendeltetésű, azzal azonos vagy közel azonos műszaki paraméterekkel rendelkező új eszköz piaci értékét. Ennek igazolása történhet a 12. § (5) bekezdése szerinti árajánlat mellékletként benyújtott, független értékbecslő igénybevételel megállapított értékbecslés alapján vagy az 1996. évi LXXXI. törvényben foglalt értékcsökkenési leírás mértékek alkalmazásával.

(5) A használt eszköznek meg kell felelnie a hatályos szabványoknak, normáknak, technológiai és egyéb műszaki feltételeknek.

(6) A használt ingatlan értéke, valamint az ingatlanhoz kapcsolódó vagyoni értékű jogok megváltásának költsége kizárólag független árszakértői vagy értékbecslői szakvélemény által megállapított összeg erejéig számolható el.

A zöldség-gyümölcs közös piacszervezés keretében az operatív programok intézkedéseire igénybe vett támogatások kettős finanszírozásának elkerülése érdekében a szervezetek büntetőjogi felelősségük tudatában nyilatkoznak a szabályok betartásáról, a kifizető ügynökség pedig egyértelmű jelöléssel látja el a támogatás helyszíni ellenőrzése során bemutatott eredeti pénzügyi bizonylatokat és számlákat, melyek így más jogcímen nem kerülhetnek befogadásra.

Az egyes tevékenységcsoportokra fordítható maximális összeget a működési alaphoz viszonyítva kell meghatározni. Az alábbiak szerinti megosztásban határozzuk meg a maximálisan egy tevékenységcsoport végrehajtására fordítható összeget, a működési alap százalékban.

14. táblázat

Az intézkedésenként felhasználható maximális összegek

Egyes tevékenységtípusokra fordított összegek aránya a teljes működési alaphoz viszonyítva

Felső határ (%)	Tevékenység csoport/év
90	Beruházás, bérlet, lízing típusú tevékenységek
40	Kutatás, vizsgálat, elemzés
40	Képzés, Szaktanácsadás, tanácsadás, tudományos eredmény átadás
60	Minőségtanúsító rendszerek létrehozása és fenntartása
60	Az időben és hatékonyság szempontjából megfelelő működést szolgáló rendszerek
60	Termék promóció
30	Válságmegelőzés és kezelés
100	Összesen

A célkitűzések megfogalmazását követően, meg kell határoznunk, hogy ezeket a célkitűzéseket milyen intézkedésekkel - tevékenységekkel tudjuk megvalósítani. Ennek megfelelően intézkedésenként határozzuk meg az egyes elszámolható tevékenységcsoportokat, melyek segítségével a tevékenység megvalósításával elérhető cél is könnyen meghatározható. A tevékenységcsoportokat az alábbi táblázat szerint határoztuk meg:

.3.2. Kapcsolat a vidékfejlesztési politikával

A zöldség-gyümölcs ágazat középtávú fejlesztésében az alábbi stratégiaileg fontos elemekre kell koncentrálni:

- A vidékfejlesztési támogatásokat elsősorban a termeléshez kötődő technikai és technológiai fejlesztésekre és beruházásokra kell koncentrálni, melyek közül:
 - o a gyümölcsültetvények faj- és fajtaszerkezet, valamint termesztéstechnológiai korszerűsítési programja,
 - o a növény- és gombaházak fejlesztése és az öntözésfejlesztést kell kiemelni;
 - o valamint az elsődleges termékfeldolgozás fejlesztése a vidékfejlesztési támogatások legfontosabb célterülete.
- A zöldség-gyümölcs közös piacszervezés keretében a termelői szervezetek operatív programjában elsősorban a 891/2017/EU végrehajtási rendelet 2. cikk f) pontja szerinti intézkedésekkel kapcsolatos tevékenységek finanszírozását kell biztosítani, melyek közül:
 - o a termelők és szervezeteik szintjén megjelenő termékminőség javításával és annak folyamatos kontrolljával,
 - o a marketing promócióval,

- valamint a kutatással és szaktanácsadással kapcsolatos tevékenységek fontosságát kell kiemelnünk.

Ezen tevékenységek hatékonyabban végezhetők a termelői szervezetek közös szervezésében, ezért elő kell segíteni és támogatni a termelői szervezetek ilyen irányú összefogását is.

Az egész koncepció megvalósításához az Unió és a tagállami költségvetést is figyelembe kell venni, de szükséges az ágazat önfinanszírozó rendszerének is a kialakítása. A pénzügyi finanszírozás megteremtéséhez agrár fejlesztési banki háttér szükséges, ahol megfelelő rövid- és hosszú távú garanciákkal a tranzakciók lebonyolíthatók.

3.2. A tevékenységtípusokkal kapcsolatban igényelt konkrét információk

Az egyes alfejezetek az intézkedések megvalósításához nyújtanak információt. Az intézkedések keretében végrehajtott **tevékenységek és műveletek működési alapból történő támogatásága tekintetében az** alábbi dokumentáció bírálata szükséges:

1. BERUHÁZÁS, BÉRLET, LÍZING TÍPUSÚ TEVÉKENYSÉGEK

A. Általános feltételek

- A beszerzendő eszköz műszaki dokumentációjából, leírásából egyértelműen ki kell derülnie, hogy az adott eszköz alkalmas az operatív programban megfogalmazott feladat elvégzésére, és kapacitásai nem haladják meg a célkitűzés elérése érdekében szükséges mértéket figyelemmel a termelői szervezet tagjaitól vagy más termelői szervezet, illetve termelői szervezetek társulásának termelő tagjaitól származó termésmennyiségekre.
- Szokásos piaci árak való megfelelést alátámasztó egymástól és a termelői szervezettől független árajánlatoknak a termelői szervezet vagy annak vezetője nevére címzettnek, aláírással, keltezéssel és érvényességi határidővel ellátottnak kell lennie. Ugyanarra a beruházásra vonatkozó árajánlatok esetén a különböző beszállítóktól beszerzett árajánlatoknak összehasonlíthatónak kell lennie oly módon, hogy abból megállapítható legyen, hogy az operatív programban meghatározott feladat elvégzésére bármelyik ajánlatban szereplő eszköz hasonló mértékben alkalmas.
- A beruházások pénzügyi teljesítésekor felszámolásra kerülő banki költségek (pl. tranzakciós költségek) nem elszámolhatóak.

a. Az operatív programmal együtt be kell nyújtani

- A beszerzendő eszköz segítségével elvégzendő feladatok, illetve annak bemutatása, hogy azok mely termékek érdekében kerülnek hasznosításra.
- A tervezett beruházás műszaki leírását, amely bizonyítja adott esetben, hogy a beruházás megfelel a Vidékfejlesztési program keretében kiírt pályázat beruházás műszaki paramétereire vonatkozó minimumfeltételeknek.
- A Tag gazdaságában történő beruházás esetén – az egyhangú döntéshozatal esetét kivéve – annak igazolását, hogy az érintett tag a működési alap felhasználásáról szóló döntés során az érintett beruházás tekintetében a döntésben sem közvetlenül, sem közvetve nem vett részt.
- A Tag gazdaságában történő beruházás esetén annak bemutatása, hogy a végrehajtott beruházások esetében hogyan teljesüljenek az EUMSZ 191. cikkében⁶ és a hetedik uniós környezetvédelmi cselekvési programban meghatározott célkitűzések⁷

aa) Környezetvédelmi intézkedések keretében azon beruházások esetén, melyeknek célja, hogy csökkentsék a termelésben felhasznált erőforrások, a kibocsátott szennyezőanyagok vagy a termelési folyamatban termelt hulladék mennyiségét, az operatív programmal együtt be kell nyújtani:

- A projektleírásokat, vagy egyéb technikai dokumentumokat a várható csökkenések és – adott esetben – a várható további környezetvédelmi előnyök bemutatásáról,

amelyek tartalmazzák azokat a technikai dokumentumok vagy független szakértő által igazolt eredményeket, amelyeket a beruházás végrehajtásával el lehetne érni;

- Azon beruházások esetén, amelyeknek a talaj védelméhez, a víz- és energiatakarékossághoz, a vízminőség javításához vagy fenntartásához, az élőhelyek és a biológiai sokféleség védelméhez, az éghajlatváltozás mérsékléséhez, valamint a hulladékképződés csökkentéséhez vagy a hulladékkezelés javításához való hozzájárulásuk hatása nem számszerűsíthető, annak az érintett környezetvédelmi területeken képesített független szakértő által igazolással ellátott projektleírás formájában történő bizonyítása, hogy az intézkedés várhatóan pozitív módon járul hozzá egy vagy több környezetvédelmi célkitűzéshez.

ab) Használt eszköz esetén az operatív programmal együtt be kell nyújtani

- az alátámasztó számításokat annak bizonyítására, hogy új eszköz beszerzése vagy lízing igénybevétele nem indokolt;
- annak igazolását, hogy az eszköz független értékbecslő igénybevételel megállapított értékbecslés szerinti, vagy az 1996. évi LXXXI. törvényben foglalt értékcsökkenési leírás mértékek alkalmazásával számított értéke nem éri el a hasonló rendeltetésű, azzal azonos vagy közel azonos műszaki paraméterekkel rendelkező új eszköz piaci értékét;

ac) Használt ingatlan esetén Az operatív programmal együtt be kell nyújtani:

- a termőföldnek nem minősülő ingatlanok hitelbiztosítéki értékének meghatározására vonatkozó módszertani elvekről szóló 25/1997. (VIII. 1.) PM rendelet alapján elkészített független árszakértői vagy értékbecslői szakvéleményt,
- annak igazolását, hogy az értékbecslő rendelkezik ingatlanvagyon-értékelő szakképesítéssel és az ingatlanvállalkozás-felügyeleti hatóság által vezetett vagyonértékelői névjegyzékben szerepel,
- annak igazolását, hogy az ingatlant nem terheli semmilyen olyan pénzügyi követelés, vagy harmadik fél részére bejegyzett jog, amely akadályozza az operatív programban megfogalmazott feladat végrehajtását,

b. A termelői szervezetnél rendelkezésre kell állnia

- A beruházás megvalósulásának helyszínének meghatározása és annak igazolása, hogy az a termelői szervezet vagy annak leányvállalata, vagy tagja tulajdonában van.
- A Tag használatába adott beruházás esetén a termelői szervezetnek az eszköz adózási értékcsökkenési időszak végéig való hozzáférési jogának biztosítását tartalmazó szerződés.
- Új eszköz esetén a termelői szervezetnél rendelkezésre kell állnia a vétel (a számlakiállítás dátuma) időpontjában kezdődő termékfelelősségi, garanciális és szavatossági jogainak érvényesíthetőségéhez szükséges, a gyártó és a forgalmazó által kibocsátott, hiteles dokumentumnak.
- Használt ingatlan esetén a termelői szervezetnél rendelkezésre kell állnia annak igazolásának, hogy az adott használt ingatlanra az adásvételt megelőző hét évben uniós illetve nemzeti támogatást nem vettek igénybe.

ba) Használt eszköz esetén a termelői szervezetnél rendelkezésre kell állnia:

- az eszköz eredetének valamint annak eladó által történő igazolásának, hogy az adott eszközt az adásvételt megelőző hét évben nem uniós vagy nemzeti támogatásból szerezték be;
- a beüzemeléssel kapcsolatos munkavédelmi vizsgálat bizonylatának.

B. Bérlet

- Berendezések és egyéb eszközök bérlése esetén indokolni kell, hogy az gazdasági szempontból a vásárlás megfelelő alternatívája.
- Az elszámolható bérleti díj nem haladhatja meg az eszköz az operatív programban megfogalmazott célkitűzések érdekében történő hasznosításából elérhető tiszta jövedelmet. Az elszámolható bérleti díj számítása során a bérbevett eszköz bérlésének operatív programban megfogalmazott célkitűzések érdekében figyelembe vehető hasznainak és az ezek megszerzése érdekében felmerülő kiadások különbségéből (tiszta jövedelmek) levezetett értékét kell figyelembe venni. Az érték megállapítása azon az elven alapszik, hogy bármely eszköz értéke annyi, mint a belőle származó tiszta jövedelmek értéke.
- A bevételek és kiadások becslését az operatív programban megfogalmazott használati módoknak megfelelően kell elvégezni. A számítás megkezdésekor fel kell mérni az eszköz használati módját, és az elemzést ennek megfelelően kell elvégezni.
- Tiszta jövedelem alatt a tervezett bevételek ténylegesen kifizetendő kiadásokkal csökkentett értékét kell érteni.
- Az eszköz értékelésnél az eszköz operatív programnak megfelelő hasznosításából származó rendszeres bevételek képezik a bevételek becslésének az alapját. Erre vonatkozóan a megfelelő piaci összehasonlító adatokat kell felhasználni.
- A tervezett bevételekből le kell vonni a várható a kihasználatlanságból adódó bevételkiesést.
- A működtetési kiadásokon belül a működés során, több-kevesebb rendszerességgel felmerülő következő kiadásokat kell figyelembe venni: a közüzemi díjak (víz, gáz, energia, csatorna, fűtés, hűtés, melegvízellátás), a telekommunikációs hálózatok igénybevételének díja, egyéb infrastrukturális szolgáltatások (szemétszállítás, rovarirtás stb.), biztonsági szolgáltatások, a takarítás (napi takarítás, ablaktisztítás stb.), felújítások, javítások, korszerűsítési munkálatok, a felújítási alap-képzésre fordított összegek, a kezelési és menedzselési költségek (a kezeléssel, bérbeadással összefüggő marketing és ügynöki kiadások stb.), biztosítási díjak. A felújítási kiadásokat vagy a pótlási költség százalékában, vagy becsült összeggel kell megadni.
- A tiszta jövedelem számításakor az általános forgalmi adót mind a bevétel, mind a kiadás oldalon figyelmen kívül kell hagyni, míg az ingatlanadót és az ingatlan magát terhelő közteherviselési tételeket figyelembe kell venni. A kiszámított tiszta jövedelemből a jövedelemadót vagy a társasági adót nem lehet levonni. A bevételek és kiadások idősorainak felállításával, időszakos (éves vagy rövidebb) egyenlegek készítésével kell a pénzfolyamot felírni.

Bérlet esetén az operatív programmal együtt be kell nyújtani:

- indokolást, hogy gazdasági szempontból a bérlet a vásárlás megfelelő alternatívája,
- az elszámolható bérleti díj számítását.

C. A tevékenységeknek az elfogadott operatív program szerinti végrehajtását igazoló, a kiadásokat alátámasztó dokumentumok:

- szerződés és/vagy megrendelő,
- mindkét fél által aláírt teljesítést igazoló dokumentum,
- a kifizetést igazoló bizonylat,
- beruházás esetében tárgyi eszköz katon,
- nem forintban kiállított számlánál főkönyvi kivonat,
- üzembe helyezési jegyzőkönyv
- átadás-átvételi jegyzőkönyv,

D. Beruházás, bérlet, lízing típusú tevékenységek egyes csoportjai és azokra vonatkozó külön feltételek

1.1. Informatikai rendszer kialakításához, fejlesztéséhez kapcsolódó tevékenyégtípusok:

- 1.1.1. Informatikai szoftverek, eszközök, a termelői szervezet tagjaival történő kapcsolattartást és annak tervezését lehetővé tévő számítástechnikai és mobilkommunikációs eszközök és szoftverek beszerzése.
- 1.1.2. Termelésstervezéshez használt szoftver, szoftverek licence,
- 1.1.3. Informatikai eszközök, szoftverek a termékminőséggel, minőségjavítással, nyomonkövetéssel kapcsolatos feladatok ellátásához.

Az 1.1. alpont szerinti tevékenység végrehajtását igazoló további dokumentáció:

- Értékelés készítése arról, hogy mely munkafolyamatok bevezetését, egyszerűsítését, könnyítését érték el a fejlesztésekkel, ezek hogyan segítik a célkitűzések és az értéklánc menedzsment modellben foglalt szükségletek megvalósulását.

1.2. Kísérleti termelés megvalósítása tevékenyégtípusok:

- 1.2.1. Kísérleti kert, kísérleti termesztő berendezések, bemutató gazdaság létrehozása.
- 1.2.2. Új nemesített fajták bevezetése, azok elemzése, kísérleti telepítések. Értékes magyar fajták, valamint a Magyarországon termesztésbe vonható piacképes külföldi fajták használatát elősegítő technológiák kialakítása.
- 1.2.3. Laboratórium létrehozása, fejlesztése, műszerek beszerzése.

a. Az 1.2. alpont szerinti tevékenységek végrehajtása esetén az operatív programmal együtt be kell nyújtani:

- A kísérlet, a kutatási terv a választott módszerek és eszközök a megfogalmazott célkitűzések tekintetében vett indokoltságának részletes bemutatását.

- Az elérendő eredmények hasznosításának terve a célkitűzések megvalósulására figyelemmel.

b. Az 1.2. alpont szerinti tevékenység végrehajtását igazoló további dokumentáció:

- Dokumentáció készítése a munkafolyamatokról, az elérni kívánt és a teljesült célok, eredmények bemutatásáról
- A kísérletek és kutatások eredményei hasznosításának, továbbadásának a módszereinek bemutatása (kutatásba bevont termelők száma, ismeretátadás módszerei, alkalmak stb.)

1.3. Termőterületeken megvalósuló beruházások tevékenységtípusok:

1.3.1. Hatékony vízhasználatot biztosító beruházások, tevékenységtípusok:

- 1.3.1.1. Új, víztakarékos öntöző rendszerek kiépítése,
- 1.3.1.2. Vízkezelés gépeinek, eszközeinek beszerzése
- 1.3.1.3. Öntözőrendszerek fejlesztése, illetve a már létező öntözőrendszerek cseréje hatékonyabb rendszerekre
- 1.3.1.4. Talajtakarás alkalmazása a vízvesztés csökkentése érdekében
- 1.3.1.5. A víz tisztítását és újrafelhasználását szolgáló beszerzés és/vagy fejlesztés

a. Az 1.3.1. alpont keretében a vízmegtakarítás tekintetében figyelembe vehető eszközök:

aa) Technológiaváltásból eredő vízmegtakarítás

- Nyomáscsökkentés
- Talajközeli szórófejek alkalmazása
- Talajnedvesség-méréssel kombinált meteorológiai rendszerek kiépítése

ab) Meglévő vízi infrastruktúra felújítása általi vízmegtakarítás

- Szabályozott (fázisváltós) szivattyúk telepítése
- Nyílt felszíni csatornák és öntözővíz-tározók szivárgási veszteségének csökkentése

ac) Termesztéstechnológiából adódó vízmegtakarítás

- Öntözési döntéstámogató rendszer
- Precíziós technológiák

b. Az 1.3.1. alpont szerinti tevékenységek végrehajtása esetén operatív programmal együtt be kell nyújtani

- a beruházást megelőző évekre vonatkozó üzemeltetési vízjogi engedéllyel összhangban levő, átlagos tényleges vízhasználat összevetése a tervezett

technológia gyártói műszaki paramétereiből és a tervezett üzemi öntözési tervből adódó vízhasználattal.

c. Az 1.3.1. alpont szerinti tevékenység végrehajtását igazoló további dokumentáció:

- Vízfelhasználásra vonatkozó összesített mérőszámok, a megvalósítás előtti és az azt követő időszak összevetése
- Az új gépek kapacitásmutatóinak és kihasználtságának bemutatása
- Öntözött területek méretének változása
- vízminőség változására vonatkozó mutatók

1.3.2. Hatékony termelés megvalósítását szolgáló beruházások tevékenység típusok:

- 1.3.2.1. Jég és fagyvédelem eszközei
- 1.3.2.2. Növényvédelmi és időjárás előrejelzési berendezések
- 1.3.2.3. Erózió és defláció elleni védelem
- 1.3.2.4. Ültetvény létrehozása, többéves kultúrák szaporítóanyagai, termelési színvonalat biztosító pótlás
- 1.3.2.5. Fólia és üvegház létrehozása
- 1.3.2.6. Ökológiai vetőmagok használata
- 1.3.2.7. Termelés biológiai és technológiai feltételeinek biztosításához szükséges gépek és berendezések, valamint új technológia során felhasznált anyagok specifikus költségei
- 1.3.2.8. A kedvezőtlen műszaki jellemzőkkel rendelkező növényvédelmi gépek és növényvédőszer kijuttatására szolgáló berendezések helyettesítése korszerűbb gépekkel és eszközökkel
- 1.3.2.9. Energiatakarékosabb termelési eszközök és módszerek használata
- 1.3.2.10. Betakarítási technológia hatékonyságot fokozó beruházások: a szedéshez, betakarításhoz, a termék beszállításához használt gépek eszközök

Az 1.3.2. alpont szerinti tevékenység végrehajtását igazoló további dokumentáció:

- Termésmennyiség alakulásának, változásának bemutatása
- Egy munkafolyamatra fordított egységnyi munkaórák számának alakulása
- Felvevőpiac bővülésére vonatkozó számadatok bemutatása
- Az új gépek kapacitásmutatóinak és kihasználtságának bemutatása
- Környezeti terhelés csökkentésére vonatkozó mutatószámok (energiatakarékosság bizonyítására vonatkozó számítások, kijuttatott, környezetre káros hatóanyagok mértékének változása stb.)

1.4. Telephelyhez kapcsolódó fejlesztéseket célzó tevékenység típusok:

- 1.4.1. A termelői szervezet értékesítési és forgalmazási tevékenységeiben nem felhasználható betakarításra és tárolásra használt göngyölegek,
- 1.4.2. Tároló kapacitást növelő beruházások, tároló eszközök,
- 1.4.3. Telephelyek minőségrendszerbeli auditjához kapcsolódó beruházások. A termékminőséggel kapcsolatos feladatok ellátásához szükséges eszközök, a termék-, a talaj-, a növény- és a vízminták vizsgálatát lehetővé tevő műszerek és egyéb tárgyi eszközök,
- 1.4.4. Védjegy és minőségtanúsítási rendszerben való részvétel teljesítéséhez szükséges beruházások,
- 1.4.5. Logisztikai, tároló eszközök, hűtők, hűtőgépek, beszerzése
- 1.4.6. Szelektív hulladékgyűjtés,
- 1.4.7. A termék tárolása hűtése, válogatása osztályozása és csomagolása, elsődleges feldolgozása érdekében szükséges beszerzések,
- 1.4.8. A termékek forgalomba hozatalát, termékfejlesztést, kereskedelmi értéknövelését segítő beszerzések,
- 1.4.9. Melléktermékek kezelését hasznosítást, selejtkezelést, hulladékcsökkentést elősegítő eszközök,

Az 1.4. alpont szerinti tevékenység végrehajtását igazoló további dokumentáció:

- Betakarításra fordított egységnyi munkaóra változásának bemutatása
- Tárolókapacitás változásának bemutatása
- Az új gépek kapacitásmutatóinak és kihasználtságának bemutatása
- Göngyöleg nyilvántartási rendszer leírása
- Kimutatás a szelektíven gyűjtött hulladékok mennyiségéről és annak változásáról hulladéktípusonként
- Melléktermékek kezelésének hasznosításának, selejtkezelésnek, hulladékcsökkentés eredményeinek számszerűsített bemutatása

1.5. Megújuló energiaforrás használatára épülő beruházás tevékenység típusok:

- 1.5.1. Kapcsolt hő- és energia-termelés a természet és az áruvá készítés során keletkező zöldség-gyümölcs hulladékok felhasználásával
- 1.5.2. A növényi maradványok energetikai célú felhasználásának elősegítése
- 1.5.3. A biológiailag lebomló szerves anyagok aerob lebontása és további felhasználásra alkalmassá tétele (komposztkészítés)
- 1.5.4. Megújuló energiaforrásokat felhasználó fűtésrendszer kialakítása

Az 1.5. alpont szerinti tevékenységek végrehajtása esetén az operatív programmal együtt be kell nyújtani

- Annak számításokkal alátámasztott igazolása, hogy a megtermelt energia mennyisége nem haladja meg a beruházás előnyeit élvező termelői szervezet, termelői szervezetek társulása, leányvállalat vagy a termelői szervezet tagjai által zöldségekkel és gyümölcsökkel összefüggésben végrehajtott tevékenységek céljaira – előzetes számítások szerint – éves szinten felhasználható energia mennyiségét.

Az 1.5. alpont szerinti tevékenység végrehajtását igazoló további dokumentáció:

- Energiafelhasználás hány százalékát teszi ki a megújuló energiaforrásból származó energia

1.6. Értékesítést segítő beruházások tevékenység típusok:

1.6.1. Kereskedelmi feladatok elvégzéséhez szükséges beruházások, az értékesítéshez szükséges kommunikációs és informatikai eszközök

1.6.2. Az áruk jelölését, címkézését és nyomon követését lehetővé tevő eszközök

Az 1.6. alpont szerinti tevékenység végrehajtását igazoló további dokumentáció:

- Az értékesítést segítő kommunikációs és informatikai eszközökkel elért eredmények bemutatása
- Az árukövető rendszer használatával elért eredmények bemutatása

2. KUTATÁS, VIZSGÁLAT, ELEMZÉS TEVÉKENYSÉGTÍPUSOK:

A. Általános feltételek

- A termelői szervezet, társulás, leányvállalat alkalmazásában álló munkatárs, vagy a kutatás/vizsgálat/elemzés elvégzésére szerződéssel rendelkező partner, illetve annak alkalmazottja, valamint a termelői szervezet termelő tagjának kutatás, vizsgálat elvégzése érdekében történő, indokolt utazásának költségei elszámolhatóak. Az útiköltségek (utazás és helybiztosítás költsége) a 2. osztályú tömegközlekedési eszközök, külföldre repülőgéppel történő utazás esetén turista osztályú repülőjegy igénybevétele alapján számolható el. Az utasbiztosítás költsége, valamint repülőgéppel történő utazás esetén a reptéri illeték nem számolható el. A szállásköltségek elszámolása esetén vendég-éjszakánként, belföldi szállás esetében legfeljebb – áfa nélkül számított – 15.000 Ft, külföldi szállás esetében bruttó 150 euró mértékű költség számolható el.

a. Az operatív programmal együtt be kell nyújtani

- A kutatási, kísérleti terv a választott módszerek és eszközök a megfogalmazott célkitűzések tekintetében vett indokoltságának részletes bemutatása
- Az elérendő eredmények hasznosításának terve a célkitűzések megvalósulására figyelemmel
- Kereskedelmi és értékesítési terv rendszerleírása

- A szokásos piaci árak való megfelelés igazolása a termelői szervezettől és annak tagjaitól független piacelemzésekre, tanulmányokra alapított egységnyi szolgáltatásra/szolgáltatáselemre vetített számítások alapján
- A kísérleti termesztés specifikus költségei számításának módszertanát, a számított specifikus költségeket, valamint a számítás alapjául figyelembe vett költségek szokásos piaci árak való megfelelését igazoló dokumentumokat
- Annak részletes bemutatása, hogy az adott tanulmányút miként kapcsolódik a kiküldött személy operatív programban megfogalmazott célok eléréséhez kapcsolódó tevékenységéhez

A tevékenységek keretében az általános, a mindennapi működéshez kapcsolódó feladatok, az elért eredmények hasznosításának költségei nem támogathatóak

b. A tevékenységeknek az elfogadott operatív program szerinti végrehajtását igazoló, a kiadásokat alátámasztó dokumentumok:

- szerződés és/vagy megrendelő
- számlák
- mindkét fél által aláírt a teljesítést igazoló dokumentumok,
- kifizetést igazoló bizonylatok,
- amennyiben a számla nem forintban lett kiállítva, úgy főkönyvi karton,
- utazási költség kapcsán a jegy másolata,
- jegyzőkönyvek, emlékeztetők, kutatásról készült tanulmányok, elemzések
- a kutatás eredményei hasznosításának bemutatása

B. Kutatás, vizsgálat, elemzés típusú tevékenységek egyes csoportjai és azokra vonatkozó külön feltételek

2.1. Piackutatás:

- 2.1.1. Piaci diverzifikációt, piacbővülést szolgáló termék és eljárásfejlesztések
- 2.1.2. Piac- és vevőelemzés, piacszervezés, reklamáció elemzés
- 2.1.3. Piackutatás a meglévő és a potenciális piaci igények, a jelenlegi értékesítési csatornák fejlesztési lehetőségei, új értékesítési csatornák kialakításának lehetőségeinek felmérése
- 2.1.4. Termelési struktúrát befolyásoló piackutatás
- 2.1.5. A fenntartható termelési módszerek, innovatív gyakorlatok megismerését lehetővé tévő tanulmányutak
- 2.1.6. Kutatási eredmények és tanulmányutak tapasztalatainak bemutatása

A 2.1. alpont szerinti tevékenység végrehajtását igazoló további dokumentáció:

- Piacok változásának, bővülésének bemutatása
- Éves kereskedelmi és értékesítési terv, értékesítési rendszer leírása

2.2. Hatékonyságvizsgálat:

- 2.2.1. Hozamnövekedés fokozását, minőségfejlesztést szolgáló vizsgálatok, kutatások
- 2.2.2. Költségelemzések végzése, hatékonyságot fokozó vizsgálatok, kutatások a termelés és a post-harvest területén

2.3. Kísérletek:

- 2.3.1. Fajtakísérletek, tápanyagkísérletek specifikus költségei

2.4. Elemzések:

- 2.4.1. Termelési folyamatok és a környezet kapcsolatrendszerének elemzése
- 2.4.2. Polcállósági vizsgálatok, hatóanyag ellenőrzés
- 2.4.3. Termék-, a talaj-, a növény- és vízminták vizsgálatának végzése szaklaboratóriummal
- 2.4.4. Tápanyag-gazdálkodási terv készítése/készíttetése és végrehajtása

A 2.4. alpont szerinti tevékenység végrehajtását igazoló további dokumentáció:

- tápanyag-gazdálkodási terv

2.5. Környezetvédelmi intézkedéseket megalapozó vizsgálatok:

- 2.5.1. Víz-, talaj- és növényanalízis
- 2.5.2. Tervezés, költség- és energetikai számítások készítése

A 2.5. alpont szerinti tevékenység végrehajtását igazoló további dokumentáció:

- laborvizsgálati jegyzőkönyvek
- energetikai- és költség számítások

3. KÉPZÉS, SZAKTANÁCSADÁS, TANÁCSADÁS, TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK ÁTADÁSA

A. Általános feltételek

- Az intézkedés szakmai megvalósításában közreműködő, a termelői szervezettel, társulással, leányvállalattal szerződéses kapcsolatban álló munkatársaknak az intézkedés megvalósításához közvetlenül köthető, az intézkedés megvalósításával összefüggő képzése miatt felmerülő utazási és szállásköltségei elszámolhatóak. A napi utazási idő és a bekerülési költségek alapján kell döntenie a naponta való utaztatás, az egyszeri utaztatás és a helyszínen való elszállásolás között. A helyszínen való elszállásolás abban az esetben számolható el amennyiben a napi utazási idő meghaladja a három órát.

- Az útiköltségek (utazás és helybiztosítás költsége) a 2. osztályú tömegközlekedési eszközök, külföldre repülőgéppel történő utazás esetén turista osztályú repülőjegy igénybevétele alapján számolható el.
Az utasbiztosítás költsége valamint repülőgéppel történő utazás esetén a reptéri illeték nem számolható el. A szállásköltségek elszámolása esetén vendég-éjszakánként, belföldi szállás esetében legfeljebb – áfa nélkül számított – 15.000 Ft, külföldi szállás esetében bruttó 150 euró mértékű költség számolható el.
- A képzések keretében elszámolhatóak az oktatók költségei (szakértői díj, az előadói, illetve szerzői díj); az oktatók utazási és szállásköltségei; a képzési tevékenységgel kapcsolatos tanácsadói szolgáltatások költségei; képzés megszervezése; tananyag fejlesztése, kivitelezése, segédanyagok bérlése, beszerzése; a tevékenység keretében végrehajtott (tananyag) fejlesztéshez és képzéshez kapcsolódó akkreditációs, minősítési, értékelési, regisztrációs díjak; egyéb kiadások: (a képzés céljára használt helyiségek, illetve eszközök bérleti díja, képzés részvételi díja, vizsgadíj, kivéve a pótvizsga díja, bizonyítvány kiállításának díja,).

a. Az operatív programmal együtt be kell nyújtani

- A képzési, szaktanácsadási terv, a választott módszerek és eszközök a megfogalmazott célkitűzések tekintetében vett indokoltságának részletes bemutatása
- A képzés, szaktanácsadás tartalmának összefoglalója, a tevékenység operatív program célkitűzéseivel való hozzájárulásának indoklása
- A képzésen, szaktanácsadáson résztvevők száma, alkalmak száma, alkalmak időtartama
- A szokásos piaci árak való megfelelés igazolása független piacelemzésekre, tanulmányokra alapított egységnyi szolgáltatásra/szolgáltatáselemre vetített számítások alapján. (A költségtervénél résztvevőre, időegységre és alkalomra vetített egységköltséget kell számítani, a tevékenység tervezett összköltsége pedig ezen egységköltségek várható felmerülésének számával egyenlő. Az elszámolás az egységköltségek igazolt felmerülésének mennyisége alapján történik.)
- Saját alkalmazott részvételével történő végrehajtás esetén a képzést, szaktanácsadást végző alkalmazott munkaszerződése és munkaköri leírása, és a szakmai felkészültségét igazoló dokumentumok.
- Annak részletes bemutatása, hogy az adott utazás, tanulmányút miként kapcsolódik a kiküldött személy operatív programban megfogalmazott célok eléréséhez kapcsolódó tevékenységéhez

b. A termelői szervezetnél rendelkezésre kell állnia

- A megvalósult képzési, szaktanácsadási, alkalmak száma, alkalmak időtartama, résztvevők száma
- Részvétel igazolása a képzést végző partner cégszerű aláírásával hitelesített jelenléti ívvel
- Az eredmények hasznosításának résztvevők által jóváhagyott bemutatása

c. A tevékenységeknek az elfogadott operatív program szerinti végrehajtását igazoló, a kiadásokat alátámasztó dokumentumok:

- akkreditált képzés esetében a résztvevőkkel kötött felnőttképzési szerződés,

- előadóval kötött szerződés (külső szolgáltatás igénybevétele, valamint a TÉSZ saját alkalmazottja esetén, amennyiben a szaktanácsadás, képzés nem tartozik a munkakörébe),
- munkaköri leírás, munkaszerződés (a TÉSZ saját alkalmazottja esetén, amennyiben a munkakörébe beletartozik a szaktanácsadás, képzés),
- a képzés meghívója,
- a résztvevők képzésről/szaktanácsadásról történő kiértékelése,
- a képzés előadójának, illetve ha releváns, akkor az előadó munkáltatójának cégszerű aláírásával hitelesített jelenléti ív,
- a költségekkel kapcsolatos számlák, igazolások, bizonylatok
- a teljesítésigazolások,
- a kifizetést igazoló bizonylatok,
- egyéb, a számlakiállító által is hitelesített igazoló dokumentumok (fotó, előadás anyaga, oklevél/bizonyítvány másolata, tananyag, képzés/tananyag akkreditációjának dokumentációja, helyiség bérleti szerződése, vizsgadíjak bizonylatai, stb),
- amennyiben a szaktanácsadáson/képzésen termelő tag vett részt, és a képzés/szaktanácsadás olyan témájú, amely témában szaktanácsadás igénybe vétele/képzésen való részvétel kapcsán a tag máshol támogatást vehet igénybe (pl. AKG), úgy annak igazolása, hogy mely termelő tagok vettek részt az intézkedésben, és a termelő tag vett-e igénybe a vonatkozó témában képzésre/szaktanácsadásra adott időszakra vonatkozóan más támogatást,
- kimutatások a képzés megvalósulásáról (alkalmak száma, érintettek száma (összes tag hány százalékát érinti), a kutatási eredmények megvalósulásáról, a szolgáltatásnyújtásról,
- A szolgáltatások igénybevétele okán elért eredmények bemutatása (termésmennyiség növekedés, piacbővülés, értékesítési ár növekedése, termés kiesés csökkenés, elért környezeti eredmények stb.)

B. Képzés, szaktanácsadás, tanácsadás, tudományos eredmények átadása típusú tevékenységek egyes csoportjai és azokra vonatkozó külön feltételek

3.1. Technológiai témájú

- 3.1.1. Zöldség-gyümölcs termesztéstechnológia, talaj- és növényvédelmi, valamint „post harvest” tevékenységet érintő külső szaktanácsadás igénybevétele, szaktanácsadók képzési költségei
- 3.1.2. Képzés a termesztéstechnológiáról, növényvédelemről, növényfajokról, és új növényfajtákról, technológiai ismeretekről
- 3.1.3. Szaktanácsadás a tagok részére fajta, technológia, növényvédelem kérdéskörben, a termelői szervezet által meghatározott egységes tevékenység elősegítése céljából
- 3.1.4. Kutatás, kísérleti termelés során gyűjtött adatok információk nyomon követhető megosztása a tagokkal, eredmények bemutatása, következtetések levonása

3.1.5. A termesztéstechnológiai, növényvédelmi és meteorológiai tanácsadói szolgáltatások

3.2. Üzleti témájú

3.2.1. Jogi, számviteli, üzletviteli, tanácsadás a termelő tagok részére

3.2.2. Minőségfejlesztéssel kapcsolatos:

3.2.3. Áruminóséggel, árukezeléssel kapcsolatos képzés, szaktanácsadás szervezése

3.2.4. Minőségbiztosítással, árukezeléssel, nyomon követéssel kapcsolatos képzés, szaktanácsadás

3.3. Egyéb

3.3.1. Szervezetten belüli ismeretátadás és kommunikáció fejlesztése,

3.3.2. Környezetvédelmi intézkedésekhez kapcsolódó oktatás, képzés,

3.3.3. Környezetvédelmi intézkedésekhez kapcsolódó szaktanácsadás.

4. MINŐSÉGTANÚSÍTÓ RENDSZEREK LÉTREHOZÁSA ÉS FENNTARTÁSA

A. Általános feltételek

a. Az operatív programmal együtt be kell nyújtani

- az érintett rendszerhez kapcsolódó feladatok, rendszertervek, illetve annak bemutatását, hogy azok mely termékek, folyamatok, vonatkozásában kerülnek alkalmazásra,
- a szokásos piaci árak való megfelelés igazolását független piacelemzésekre, tanulmányokra alapított egységnyi szolgáltatásra/szolgáltatáselemre vetített számítások alapján,
- az érintett telephelyek, termelők, termékek felsorolását,
- saját alkalmazott részvételével történő végrehajtás esetén a minőségtanúsító rendszerek létrehozásában és fenntartásában részt vevő alkalmazott munkaszerződését és munkaköri leírását, valamint a szakmai felkészültségét igazoló dokumentumokat.

b. A tevékenységeknek az elfogadott operatív program szerinti végrehajtását igazoló, a kiadásokat alátámasztó dokumentumok:

- szolgáltatás igénybe vétele esetében a szerződés,
- munkaszerződés, munkaköri leírás
- a költségekkel kapcsolatos számlák, igazolások, bizonylatok
- a teljesítésigazolások,
- a kifizetést igazoló bizonylatok.

B. Minőségtanúsító rendszerek létrehozása és fenntartása típusú tevékenységek egyes csoportjai és azokra vonatkozó külön feltételek

4.1. Minőségtanúsítási rendszer létrehozása:

- 4.1.1. védjegy- és minőségtanúsítási rendszer létrehozása, az eredetvédelem uniós oltalmára (OEM/OFJ) való bejelentéshez szükséges termékleírások készítése
- 4.1.2. Minőségirányítási, minőségtanúsítási, minőségbiztosítási rendszer kialakítása, tanúsítása, rendszerfejlesztése. Telephelyek, termelők auditra való felkészítése, és auditja
- 4.1.3. Az audit feltételek teljesítéséhez szükséges beruházások.
- 4.1.4. A minőségbiztosítással, a környezetgazdálkodással kapcsolatos feladatok ellátásához szükséges vállalatirányítási rendszerek.
- 4.1.5. Minőség ellenőrzési rendszer kialakítása, tanúsítása, rendszerfejlesztése. Telephelyek, termelők auditra való felkészítése.

A 4.1. alpont szerinti tevékenység végrehajtását igazoló további dokumentáció:

- Minőségtanúsítási igazolás
- Termékleírások bemutatása
- rendszertervek
- telephely-, termelő-, termék-nyilvántartások
- audit dokumentumok
- védjegyek

4.2. Minőségtanúsítási rendszer fenntartása:

- 4.2.1. védjegy- és minőségtanúsítási rendszerben résztvevő termékek egységes minősége érdekében végzett folyamatos monitoring, vizsgálatok
- 4.2.2. A minőség-ellenőrzést valamint az áruminták vizsgálatát lehetővé tevő rendszerek fejlesztése

A 4.2. alpont szerinti tevékenység végrehajtását igazoló további dokumentáció:

- A monitoring vizsgálatok érintettjeinek száma, összes taghoz viszonyított aránya

5. AZ IDŐBEN ÉS HATÉKONYSÁG SZEMPONTJÁBÓL MEGFELELŐ MŰKÖDÉST SZOLGÁLÓ RENDSZEREK, MUNKAFOLYAMATOK:

A. Általános feltételek

- A tevékenységek keretében az általános, a mindennapi működéshez kapcsolódó feladatok, az elért eredmények hasznosításának költségei, a kialakított rendszerek működése során felmerülő általános költségek nem támogathatóak.

a. Az operatív programmal együtt be kell nyújtani

- A szokásos piaci árak való megfelelés igazolása független piacelemzésekre, tanulmányokra alapított egységnyi szolgáltatásra/szolgáltatáselemre vetített számítások alapján
- Az érintett rendszerhez kapcsolódó feladatok, rendszertervek, illetve annak bemutatása, hogy azok mely termékek, folyamatok, vonatkozásában kerülnek alkalmazásra.

b. A tevékenységeknek az elfogadott operatív program szerinti végrehajtását igazoló, a kiadásokat alátámasztó dokumentumok:

- szerződés vagy megrendelő,
- munkaszerződés, munkaköri leírás
- a költségekkel kapcsolatos számlák, igazolások, bizonylatok
- a mindkét fél által aláírt teljesítést igazoló dokumentumok,
- a kifizetést igazoló bizonylatok,
- A fejlesztések eredményeinek részletes bemutatása (piacra gyakorolt hatás, értékesített termésmennyiség változás, piaci ár változása stb.)

B. Az időben és hatékonyság szempontjából megfelelő működést szolgáló rendszerek, munkafolyamatok típusú tevékenységek egyes csoportjai és azokra vonatkozó külön feltételek

5.1. Termelést segítő rendszerek:

- 5.1.1. Termelésstervezést támogató informatikai szoftverfejlesztő, hardverfejlesztő szolgáltatások
- 5.1.2. A termeléshez szükséges inputanyag beszerzést segítő rendszerek, szolgáltatások
- 5.1.3. Megtermékenyülés segítése az üvegházakban, és ültetvényekben. Poszméhek beszerzése és telepítése keretében poszméh kaptárok beszerzése, mézelő növények telepítése
- 5.1.4. Méhekkal, poszméhekkal történő beporzást alkalmazó termesztéstechnológiák elterjedésének elősegítése
- 5.1.5. Szerves- és/vagy biotrágya használata
- 5.1.6. A kertészeti oltás alkalmazása a növényvédő szerek használatának csökkentése érdekében
- 5.1.7. Komposzt használata
- 5.1.8. Zöldtrágya használata
- 5.1.9. Biológiai és oxo-biológiai úton lebomló műanyagok használata a termesztésben
- 5.1.10. Biológiai növényvédelmi eszközök és készítmények alkalmazása
- 5.1.11. Alternatív gyomirtási eljárások használata

- 5.1.12. Rezisztens és toleráns fajták alkalmazása
- 5.1.13. Biológiai úton lebomló kötőanyag használata a gazdaságokban
- 5.1.14. Integrált gazdálkodás
- 5.1.15. Ökológiai gazdálkodás

Az 5.1. alpont szerinti tevékenység végrehajtását igazoló további dokumentáció:

- az intézkedésben résztvevő termelő tagok nyilvántartása
- az intézkedésben résztvevő termelő tagok nyilatkozata, hogy ugyanerre a tevékenységre máshonnan uniós és nemzeti támogatásban nem részesülnek,
- Rezisztens, toleráns fajták esetében szükséges növényvédelmi kezelések számának alakulása

5.2. Értékesítést segítő rendszerek:

- 5.2.1. Kereskedelmi és termékstratégia kialakítása, megújítása, együttműködések erősítése
- 5.2.2. Egységes arculati elemek kialakítását biztosító fejlesztések, jogi eljárások
- 5.2.3. Piaci diverzifikációt, piacbővülést szolgáló termék- és eljárásfejlesztések
- 5.2.4. A szervezet által alkalmazott nyomon követési rendszer előírásainak megfelelő az áruk nyomon követését lehetővé tévő információk feltüntetésének költségei

Az 5.2. alpont szerinti tevékenység végrehajtását igazoló további dokumentáció:

- a kereskedelmi és termékstratégia, az egységes arculati elemek bemutatása

5.3. Hatékony működést segítő rendszerek:

- 5.3.1. Ellenőrzési és monitoring módszerek kidolgozása
- 5.3.2. Termékpálya elemzéseken alapuló értéklánc modellek kidolgozása, logisztikai rendszerek alkalmazása

Az 5.3. alpont szerinti tevékenység végrehajtását igazoló dokumentáció:

- Ellenőrzési hatékonyság módosulásának vizsgálata
- Értéklánc-modell bemutatása
- Alkalmazott logisztikai rendszerekkel elért változások bemutatása

6. TERMÉK PROMÓCIÓ:

A. Általános feltételek

- Az útiköltségek (utazás és helybiztosítás költsége) a 2. osztályú tömegközlekedési eszközök, külföldre repülőgéppel történő utazás esetén turista osztályú repülőjegy igénybevétele alapján számolható el.

Az utasbiztosítás költsége, valamint repülőgéppel történő utazás esetén az illeték nem számolható el.

A szállásköltségek elszámolása esetén vendég-éjszakánként, belföldi szállás esetében legfeljebb – áfa nélkül számított – 15.000 Ft, külföldi szállás esetében bruttó 150 euró mértékű költség számolható el.

a. Az operatív programmal együtt be kell nyújtani

- A szokásos piaci árak való megfelelés igazolása független piacelemzésekre, tanulmányokra alapított egységnyi szolgáltatásra/szolgáltatáselemre vetített számítások alapján
- Az érintett tevékenységekhez kapcsolódó feladatok, akciótervek, illetve annak bemutatása, hogy azok mely termékek, folyamatok, piacok, piaci szegmensek, célcsoportok vonatkozásában kerülnek alkalmazásra.
- Annak bemutatása, hogy az adott tevékenység alkalmas az operatív programban megfogalmazott feladat elvégzésére, és a választott célkitűzés elérése érdekében szükséges, figyelemmel a termelői szervezet tagjaitól vagy más termelői szervezet, illetve termelői szervezetek társulásának termelő tagjaitól származó termékek piacaira, piaci kilátásaira.
- Annak részletes bemutatása, hogy az adott utazás, tanulmányút miként kapcsolódik a kiküldött személy operatív programban megfogalmazott célok eléréséhez kapcsolódó tevékenységéhez

b. A tevékenységeknek az elfogadott operatív program szerinti végrehajtását igazoló, a kiadásokat alátámasztó dokumentumok:

- szerződés vagy megrendelő,
- munkaszerződés, munkaköri leírás
- a költségekkel kapcsolatos számlák, igazolások, bizonylatok
- a teljesítésigazolások,
- a kifizetést igazoló bizonylatok,
- utazás kapcsán a menetjegy

B. Termék promóció típusú tevékenységek egyes csoportjai és azokra vonatkozó külön feltételek

6.1. Termék promóciót célzó tevékenységek

- 6.1.1. A termelői szervezet saját márkaneveinek kialakítása, fejlesztése, bejegyeztetése, piaci bevezetése
- 6.1.2. Promóciós és kommunikációs tevékenységek, marketing kampányok, szolgáltatások, kóstoltatások, hazai és nemzetközi kiállítások (szóróanyagok, prospektusok, a szervezet tevékenységét és munkáját bemutató anyagok, kiadványok, internetes megjelenítés kialakítás, honlapok fejlesztése, működtetése stb.)

- 6.1.3. Termelői szervezetek, márkaneveinek védjegyeinek, vagy az általános termékmarketing és a minőséget igazoló címkék promóciója keretében a csomagoláson vagy címkén feltüntetendő promóciós célú üzenetek nyomtatása.
- 6.1.4. Kiállításokon való kiállítás, valamint kereskedelmi és partnertalálkozók feltételeit megvalósító költségek
- 6.1.5. Célpiacokon információgyűjtésre és -elemzésre alapozott nemzetközi és belföldi üzletember és partnertalálkozók szervezése, azokon való részvétel

A 6.1. alpont szerinti tevékenység végrehajtását igazoló további dokumentáció:

- szóróanyagok, prospektusok, kiadványok,
- honlap,
- találkozók megszervezésének dokumentációja (levelezések, programfüzet, meghívó, jelenléti ív, fotó stb.)
- márkanevek, védjegyek, promóciós célú üzenetek,
- a szolgáltatások igénybevételével elért eredmények,
- elemzések útján kapott eredmények továbbadását igazoló dokumentáció.

7. VÁLSÁGMEGELŐZÉS ÉS -KEZELÉS:

7.1. Válságmegelőzési és kezelési intézkedések

- 7.1.1. piacról történő árukivonás
- 7.1.2. gyümölcs és zöldségfélék be nem takarítása
- 7.1.3. betakarítási biztosítás
- 7.1.4. promóció és kommunikáció akár a megelőzés, akár válság idején
- 7.1.5. kölcsönös kockázatkezelési alapok létrehozásával kapcsolatos adminisztratív költségek

A 7.1. alpont szerinti tevékenységek végrehajtása esetén az operatív programmal együtt be kell nyújtani

- A betakarítási biztosítási szerződés másolati példánya
- A promóciós és kommunikációs intézkedések akcióterve
- A promóciós és kommunikációs intézkedés kiegészítő jellegét megalapozó számítások
- A 2009. évi XCV. törvény 3. § (5) bekezdésében meghatározott üzletszabályzatban nyilvánosságra hozott, szolgáltatások igénybevételét igazoló dokumentumok bemutatása
- A kölcsönös kockázatkezelési alap létrehozását és működését bemutató dokumentáció.

A 7.1. alpont szerinti tevékenységeknek az elfogadott operatív program szerinti végrehajtását igazoló, a kiadásokat alátámasztó dokumentumok:

- szerződés,
- a költségekkel kapcsolatos számlák, igazolások, bizonylatok
- a teljesítésigazolások,
- a kifizetést igazoló bizonylatok,
- részletes szakmai beszámoló az intézkedés végrehajtásáról egyéb igazoló dokumentumok (újsághirdetések, fotók stb.)
- válságkezelésbe vont termékmennyiség bemutatása
- kivonásra szánt termék eredetének bemutatása
- kivonás esetében szerződés a fogadószervezetekkel
- kivonás esetében szállítmányonként kiállított, a termék forgalomképes állapotáról szóló igazolás
- kivonás esetében mérlegjegyek, szállítólevelek, menetlevelek, átvételi elismervények, kiosztási jegyzékek, számlák
- be nem takarítás esetében a termelő terület jogszerű földhasználatának igazolása,
- több műveleti alkalom esetében ütemterv a műveletek megvalósítására
- A betakarítási biztosítás díjának megfizetését igazoló bizonylatok
- a mezőgazdasági biztosítás díjához nyújtott támogatás igénybevételi feltételeiről szóló miniszteri rendelet alapján benyújtott támogatási kérelmek azonosítója
- A 2009. évi XCV. törvény 3. § (5) bekezdésében meghatározott üzletszabályzatban nyilvánosságra hozott szolgáltatások termelői szervezet által történő igénybevételét igazoló dokumentumoknak
- a promóciós és kommunikációs intézkedés keretében értékesített termék vagy terméktípus értékesítési átlagára és a végrehajtását megelőző, megegyező időtartam alatt értékesített termékmennyiség értékesítési átlagára közötti árkülönbözet és az intézkedés által érintett időszakban értékesített mennyiség szorzata és az eredményt megalapozó részletes számítások bemutatása
- banki költségeket igazoló dokumentumok

4. A FELELŐS ILLETÉKES HATÓSÁGOK ÉS SZERVEK KIJELÖLÉSE

Agrárminisztérium

1055 Budapest, Kossuth L. tér 11.

5. A NYOMON KÖVETÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZEREK LEÍRÁSA

5.1. Az operatív programok értékelése és a termelői szervezetek jelentési kötelezettségei

Az **50/2017. FM rendelet** alapján a termelői szervezetek adatszolgáltatási kötelezettségeire vonatkozó előírások az alábbiak:

A termelői szervezet és a termelői szervezetek társulása az operatív program tárgyevi végrehajtásáról a tárgyévet követő február 15-éig a 892/2017/EU bizottsági rendelet 21. cikk (2) bekezdésében foglalt információk – a minisztérium által honlapján közzétett formanyomtatványok kitöltése útján történő – megadásával és szöveges értékeléssel éves jelentést nyújt be a minisztériumnak, valamint a működési alap éves támogatására vonatkozó kérelemhez csatolva a Kincstárnak. Ha az érintett év vonatkozásában az operatív program módosítására került sor a 16. § (1) vagy (3) bekezdésének megfelelően, akkor a jelentéshez csatolni kell az operatívprogram-módosításokkal egységes szerkezetbe foglalt szövegét.

5.2. A nemzeti stratégia nyomon követése és értékelése

A termelői szervezetek működési programjában megvalósított beruházások és intézkedések nyomon követésére és értékelésére a legszemléletesebb mutató a szervezetek által értékesített termék értéke és annak részaránya a teljes tagállami zöldség-gyümölcs áruforgalomból. Ezen kívül természetesen a szervezetek vagyoni és pénzügyi helyzete, piaci és infrastrukturális fejlődése is jól nyomon követhető. A környezetvédelmi tevékenységtípusok kivételével az összes egyéb intézkedés valahol a fenti célok elérését szolgálják és hatékonyságuk is elsősorban azokban mérhetőek. A nemzeti stratégia értékelése során az 891/2017 EU végrehajtási rendeletének V. mellékletét kell alapul venni.